

Кәсіптік стандарт: ««Кеме жүргізуші (теңіз көлігі)»»

1-ші тарау. Жалпы ережелер

1. Кәсіптік стандарттың қолдану аясы: «Кеме жүргізуші (теңіз көлігі)» кәсіптік стандарты Қазақстан Республикасының «Кәсіптік біліктілік туралы» Заңының 5-бабына сәйкес әзірленген және білім беру бағдарламаларын қалыптастыруға қойылатын талаптарды, соның ішінде кәсіпорындардағы персоналды оқыту, қызметкерлер мен білім беру ұйымдары түлектерінің кәсіби біліктілігін тану, сондай-ақ ұйымдар мен кәсіпорындарда кадрларды басқару саласындағы кең ауқымды міндеттерді шешуді айқындайды.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті

3) Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіптер жіктеуіші – Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын кәсіп атауларын қамтитын және оларды орындалатын жұмыстардың түріне сәйкес дағдылар деңгейі мен мамандануына қарай жіктейтін стандарттау құжаты

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады

1) АРПЖ – автоматтандырылған радиолокациялық прокладка жүйесі

2) АФТБЖ – апат кезінде ғаламдық теңіз байланысы жүйесі

3) БТБА – бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы

4) БА – біліктілік анықтамалығы

5) ИМО – Халықаралық теңіз ұйымы

6) КҚБЖ – кемелер қозғалысын басқару жүйесі

7) КЭҚ – кемедегі энергия қондырғысы

8) ҚР – Қазақстан Республикасы

9) НҚҚ – навигациялық қамтамасыз ету құралдары

10) СБШ – салалық біліктілік шеңбері

11) ТДДВА – 78/95 түзетулерімен –1978 жылғы Теңізшілерді даярлау мен диплом беру, және вахта жұмысын атқару туралы халықаралық конвенция (2010 жылғы Манила түзетулерімен)

12) ЭКНАЖ – электрондық картографиялық навигациялық ақпаратық жүйесі

13) SOLAS – теңіздегі тіршілік қауіпсіздігі туралы халықаралық конвенция

14) MARPOL – 1973 жылғы Кемелердің ластануына жөніндегі бермеу жөн халықаралық конвенция, оған 1978 жылғы Хаттамамен енгізілген өзгерістерімен

2-ші тарау. Кәсіптік стандарттың паспорты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: «Кеме жүргізуші (теңіз көлігі)»

5. Кәсіптік стандарттың коды: H50200145

6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

Н Көлік және қоймалау

50 Су көлігінің қызметі

50.2 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

50.20 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

50.20.0 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

Н Көлік және қоймалау

50 Су көлігінің қызметі

50.2 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

50.20 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

50.20.0 Теңіз және су жағасындағы жүк көлігінің қызметі

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: Кемелерді жүргізу саласындағы негізгі қызмет түріне қатысты мамандардың еңбек функцияларына, кәсіби міндеттеріне, іскерліктері мен білімдеріне қойылатын талаптардың жиынтығы.

8. Кәсіптер карточкаларының тізімі:

1) Матрос - 2 СБШ-нің деңгейі

2) Матрос - 3 СБШ-нің деңгейі

3) Диспетчер (жалпы бейін) - 4 СБШ-нің деңгейі

4) Капитанның вахталық көмекшісі - 4 СБШ-нің деңгейі

5) Капитан көмекшісі - 5 СБШ-нің деңгейі

6) Лоцман - 5 СБШ-нің деңгейі

7) Капитан-тәлімгер - 6 СБШ-нің деңгейі

8) Кеме капитаны - 6 СБШ-нің деңгейі

3-ші тарау. Кәсіптер карточкалары

9. Кәсіптің карточкасы «Матрос»:			
Топтың коды:	8350-2		
Қызмет атауының коды:	8350-2-004		
Кәсіптің атауы:	Матрос		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	2		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2022 жылғы 15 маусымдағы № 201 бұйрығы «Жұмыстар мен жұмысшы кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығын (52-шығарылым) бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 16 маусымда № 28475 болып тіркелді) 30-параграф. 3-разрядты матрос		
	Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2022 жылғы 15 маусымдағы № 201 бұйрығы «Жұмыстар мен жұмысшы кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығын (52-шығарылым) бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 16 маусымда № 28475 болып тіркелді) 30-параграф. 4-разрядты матрос		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: негізгі орта білім	Мамандық: -	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Еңбек өтілі талап етілмейді		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Теңіз көлігінің кемелерінде палубалық команданың құрамында жүру навигациялық және тұраңқы вахталарын атқару, сондай-ақ жұмыстарды орындау.		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жүру және тұраңқы вахталарын атқару 2. Кеме жұмыстарын орындау	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Жүру және тұраңқы вахталарын атқару	Дағды 1: Жүру навигациялық вахтасын атқару	Машықтар:	
		3-разрад: 1. Негізгі қозғалтқышының қуаты 300-ден 550 киловатқа дейінгі кемелерде, өнімділігі сағатына 700 текше метрге дейінгі жерсорғыш қондырғыларда, қозғалтқыш қуаты 300 киловатқа дейінгі жүзбелі крандарда жұмыс орындау 2. Кемені компас, жағалау және жүзбелі навигациялық белгілер бойынша рульдің, авторульдің көмегімен берілген курс бойынша ұстау 3. Автоматты рульдік басқарудан қолмен басқаруға және керісінше көшу, сондай-ақ апаттық рульдік басқаруға көшу 4. Рульге берілген бұйрықтарды орындау 5. Бақылау жүргізу бойынша міндеттерді орындау, соның ішінде дыбыстық сигналға, отқа немесе табылған нысанға жуық бағыт туралы хабарлау (градуспен немесе ширек бойынша) 6. Қол лотымен тереңдікті өлшеу, лот сызығын бөлу, лаг бойынша есептер жүргізу	

7. Спутниктік, гирокомпас және магнитті компастарды пайдалану; компас курсын, курстық бұрышты анықтау, пеленг алу, құралдар арқылы желдің шынайы бағыты мен жылдамдығын, ауа мен судың температурасын анықтау
8. Кеме жүретін гидротехникалық құрылыстар мен кеме көтергіштерінде жұмыс орындау
9. Жалған апаттық дабыл беруге жол бермеу және апаттық дабылдың кездейсоқ берілуі кезінде қажетті әрекеттерді орындау
10. Кемедегі апаттық-құтқару және өртке қарсы жабдықтарды, мүлікті және керек-жарақтарды пайдалану
11. Жеке қорғану құралдарын пайдалану

4-разряд:

1. Негізгі қозғалтқышының қуаты 550 киловаттан асатын кемелерде, өнімділігі сағатына 700 текше метрден асатын жерсорғыш қондырғыларда, қозғалтқыш қуаты 300 киловаттан асатын жүзбелі крандарда, барлық түбін тазалау қондырғыларында жұмыс орындау
2. Қоршаған ортаны көру және есту арқылы бақылау жүргізу, жалаушалық және жарық сигналдары арқылы байланыс орнату, сондай-ақ пиротехникалық құралдарды пайдалану
3. Кемедегі ішкі байланыс және апаттық дабыл жүйелерін пайдалану
4. Вахтаны атқару бойынша берілген бұйрықтарды түсіну және орындау
5. Қоршаған ортаны қорғауға байланысты іс-шараларды орындау
6. Дабыл кестесіне сәйкес әртүрлі дабылдар кезінде әрекет ету және төтенше жағдайлар кезінде белгіленген рәсімдерді орындау
7. Әртүрлі құралдар арқылы апаттық дабыл сигналдарын беру
8. Түрлі типтегі изоляциялық аппараттар мен апаттық тыныс алу құрылғыларын пайдалану
9. Апаттық жағдайларда жолаушылар мен экипаждың қорғалуы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын қабылдау
10. Кемеде зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету
11. Еңбек қауіпсіздігі талаптарын сақтай отырып, навигациялық вахтаны атқару

Білімдер:

3-разряд:

Кемелің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты нормативтік құқықтық актілердің талаптары:

1. Кемелердегі қызметті ұйымдастыру жөніндегі халықаралық және (немесе) ұлттық нормативтік құқықтық актілердің талаптары
2. Қоршаған ортаны қорғауға байланысты негізгі іс-қимылдар
3. Төтенше жағдай кезіндегі міндеттер
4. Жүру вахтасын атқару кезіндегі еңбек қауіпсіздігі талаптары
5. Кемедегі ішкі байланыс және апаттық дабыл жүйелері

	6. Апаттық дабыл сигналдары, пиротехникалық құралдар, радиобуйлар және транспондерлер Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, өндірістік санитария және өрт қауіпсіздігі жөніндегі тәртіп: 1. Өрттің түрлері мен оның химиялық табиғаты 2. Өрт факторлары, өрттің себептері, заттардың жіктелуі 3. Кемедегі өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету 4. Жеке қорғану құралдары 5. Кемеде алғашқы медициналық көмек көрсету тәртібі 6. Жүру вахтасын атқару кезіндегі еңбек қауіпсіздігі талаптары 7. Швартовтық, буксирлеу және жүк көтеру жабдықтарының арналуы мен жұмыс істеу қағидаттары 4-разряд: Апаттық-құтқару және өртке қарсы мүлік пен жабдықтарды пайдалану тәртібі: 1. Кемедегі апаттық-құтқару жабдықтары мен құралдарының орналасуы 2. Кемедегі өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету, өртке қарсы бақылау жүйесі 3. Кемедегі өрт сөндіру құралдары мен жүйелері 4. Кемеде қолданылатын тасымалды және стационарлық өрт сөндіргіштердің түрлері 5. Изоляциялық аппараттар мен тыныс алу құрылғыларын қауіпсіз пайдалану тәсілдері мен құрылысы 6. Өрт сөндіру тактикасы 7. Апаттық жүйелердің, апаттық мүліктің және құралдардың негізгі түрлері 8. Тесіктерді бітеу тәсілдері мен әдістері 9. Апаттық және өртке қарсы жабдықтарды пайдалану ережелері 10. Жеке қорғану құралдары 11. Жалған апаттық дабылдарды болдырмау тәсілдері 12. Кемелердің оттары мен белгілері, жарық және дыбыстық сигнал беру жүйесі Ішкі еңбек тәртібі: 1. Кемелердегі қызметті ұйымдастыру жөніндегі нормативтік құқықтық актілердің талаптары 2. Вахталық матростың вахта атқару кезіндегі міндеттері 3. Қауіпсіз вахтаны қамтамасыз ету үшін қажетті ақпарат 4. Жүру вахтасын атқару кезіндегі еңбек қауіпсіздігі талаптары 5. Тесіктерді бітеу, су өтпейтін қалқандарды бекіту, апаттық жабдықтарды пайдалану тәсілдері мен әдістері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Тұраңқы вахтасын атқару	Машықтар: 3-разряд: 1. Кеме зәкірде тұрған кезде: қоршаған жағдайға бақылау жүргізу, зәкір тізбегінің жағдайы мен тартылуын бақылау 2. Жұмыс зәкірлерін көтеру, ауыстыру және тастау жұмыстарын орындау 3. Кеме айлақта тұрған кезде: швартовтарын бақылау және борттардың тазалығын қамтамасыз ету, траптар мен басқыштарды орнатып, оларды күтіп-ұстау, борттан тыс траптар мен басқыштарды пайдалану, кеменің суға отыру тереңдігін шөгінді белгілері бойынша өлшеу, цистерналардағы су деңгейін өлшеу 4. Кемені көзбен шолу, көліктік қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған техникалық құралдарды пайдалану 4-разряд: 1. Кемеде өрт қауіпсіздігі тәртібінің сақталуын бақылау, үлгілік маршруттар бойынша кеме үй-жайларын аралау, кеме капитанының вахталық көмекшісіне баяндау; кемеде немесе кемеге жақын жағалауда өрт немесе өрт белгілері анықталған жағдайда белгіленген іс-әрекеттерді орындау 2. Кемеде бақылау-өткізу режимін жүзеге асыру 3. Қоршаған жағдайға бақылау жүргізу және адамдардың рұқсатсыз кемеге өтуін немесе жүктің кіргізілуін анықтау мақсатында әңгімелесу 4. Заңсыз араласу әрекеттері кезінде дабыл кестесіне сәйкес міндеттерді орындау 5. Еңбекті қорғау талаптарын сақтай отырып палубалық механизмдерді пайдалану
---	---

		Білімдер: 3-разряд: 1. Вахтаны қабылдау, атқару, тапсыру және вахтадан кету рәсімдері 2. Тұраңқы вахтасын атқару кезіндегі вахталық матростың міндеттері мен тапсырмалары 3. Заңсыз араласу әрекеттерінің ықтимал қатерлерінің тізбесі, қауіпсіздік деңгейлерін (қорғау деңгейлерін) жариялау (белгілеу) тәртібі 4. Трап жанындағы постта немесе кемеде заңды негізсіз кемеде жүрген адамдарды анықтау және тану тәртібі 5. Көліктік қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында тексеру жүргізу тәртібі; кемеде болуы тыйым салынған немесе шектелген құрылғылардың, заттардың және заттардың тізбесі 6. Швартовтық құрылғылардың және швартовтық механизмдердің мақсаты, құрамдас элементтері, әрекет ету принциптері; олардың кемедегі орналасуы 7. Кеме көпіршелерінің және траптарының мақсаты, құрылысы, орнатылу орындары және бекітілуі 4-разряд: 1. Кеменің конструктивтік құрылысы: кеме корпусының жиынтық жүйелері, сыртқы қаптама конструкциялары, түптік, борттық, палубалық жабындар, су өткізбейтін қалқандар; дельді заттардың мақсаты мен құрылысы; кеме жүйелеріндегі есіктердің, люктердің, мойынтесікшелердің және құбырлардың таңбалануы 2. Кеменің жалпы құрылысы: корпусының бөлікке бөлінуі, кемелік үй-жайлардың жіктелуі, мақсаты және орналасуы; кеменің теңізге жарамдылық сапалары және пайдалану сипаттамалары, шөгу белгілері мен жүк белгісі 3. Зәкір шамдарының, палубалық жарықтандырудың, дабыл сигналдарының өшіргіштерінің орналасуы 4. Әртүрлі типтегі зәкір құрылғыларының мақсаты, жіктелуі, конструктивтік ерекшеліктері және әрекет ету принципі 5. Зәкір механизмдерінің мақсаты, құрылысы және жұмыс істеу принципі 6. Кемедегі балластық цистерналардың және тұщы су цистерналарының орналасуы, олардың өлшегіш және ауа құбырлары, жүк үй-жайларының өлшегіш құбырлары 7. Палубалық механизмдермен жұмыс істеу кезіндегі еңбекті қорғау талаптары 8. Палубалық механизмдермен жұмыс істеу кезіндегі электр қауіпсіздігі мен өрт қауіпсіздігі қағидалары
Еңбек функциясы 2: Кеме жұмыстарын орындау	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 1: Жүкті және багажды қабылдауға, орналастыруға, бекітуге және тапсыруға, жолаушыларды отырғызу (түсіру) бойынша тапсырылған міндеттерді орындау	Машықтар: 3-разряд: 1. Жүк жөніндегі көмекшінің басшылығымен трюмдерді ашу және жабу; танкерлердегі қабылдау клинкеттерін және жүк құбыр желісіндегі клинкеттерді ашу және жабу 2. Жүк орындарының таңбалануын және сыртқы жағдайын тексеру 3. Жүкті өздігінен түсіру кезінде жүктің бекітілу тәртібін сақтай отырып, строптармен бекіту, көтеру және жылжыту 4. Порт жұмысшылары бригадасы жұмыс істеген кезде жүк пен багажды дұрыс орналастыруды, үйіп-жинауды және сепарацияны бақылау 5. Кіру құрылғыларын, люктерді, люк қақпақтарын, рампаларды, борттық (мұрындық) немесе артқы есіктерді, көтергіштерді пайдалану 6. Алдын алу шараларын қолдану және теңіз ортасының ластануының алдын алуға жәрдемдесу 7. Кемемен тасымалданатын зиянды заттармен, мұнаймен және мұнай өнімдерімен қоршаған ортаның ластануын болдырмау 8. Қоршаған ортаның ағынды сулармен, қоқыспен ластануын болдырмау 4-разряд: 1. Құбыр жүйелерін пайдалану – трюмдік сорғылардың қабылдау құбырлары мен балласт жүйесінің құбырлары, колодецтер 2. Жүк көтергіш крандарды, дэррик-крандарды, лебедкаларды пайдалану 3. Жабдықты, соның ішінде лебедкаларды, крандарды және көтергіштерді пайдалану үшін негізгі сигналдарды қолдану 4. Жолаушыларды қауіпсіз отырғызу және түсіруді қамтамасыз ету 5. Пайдалану қалдықтарын сұрыптау, қоқысты бөлу және палубаға шығару 6. Льяльды колодецтерді тазалау 7. Жуу құралдарын пайдалана отырып, трюмдерді тазалау және жуу, кептіру және иісті жою 8. Жүк танкілерін тазалау 9. Жүк операцияларын еңбекті қорғау талаптарын сақтай отырып орындау Білімдер: 3-разряд: 1. Жүктердің көліктік сипаттамасы туралы түсінік, олардың жіктелуі 2. Жүктерді, соның ішінде қауіпті және зиянды заттар мен сұйықтықтарды қауіпсіз өңдеу, орналастыру және бекіту рәсімдері 3. Жүктерді көтеру тәсілдері және арқа жарақаттарының алдын алу әдістері 4. Жүктерді қаптау және строптау құралдары, жүк инвентары; өсімдік талшықтарынан жасалған строптарды және болат арқандардан жасалған строптарды қолдану талаптары, әртүрлі жүктерді строптау сызбалары 5. Жүк партияларын сепарациялау әдістері, сепарациялық материалдар
---	---

6. Жоғарғы палубада тасымалдауға арналған жүктерді қабылдау тәсілдері, оларды орналастыру және бекіту талаптары
7. Жүкті көтеру және жылжыту үшін строптармен бекіту тәсілдері, кран жүргізушісімен өзара іс-қимыл жасау әдістері
8. Жүктерді орналастыру ережелері, жүктерді таңбалау, ыдыстың бүлінуін болдырмау ережелері; жекелеген жүк партияларын сепарациялау ережелері, сусымалы жүктерді тиеу кезінде штабелеу ережелері; трюмдегі жалпы тәртіпті бақылау әдістемесі; жүк бойынша капитанның көмекшісіне есеп беру жүйесі
9. Жабдықты, соның ішінде лебедкаларды, крандарды және көтергіштерді пайдалану үшін негізгі сигналдар
10. Жолаушылар кемелерінің жіктелуі және конструкциялық ерекшеліктері
11. Жолаушыларды кемелерге қауіпсіз отырғызу және түсіру тәртібі
12. Жабық үй-жайларға кіру рәсімдері
13. Трюмдерді тазалау, қалдықтарды жоғарғы палубада жинау және сақтау ережелері, қалдықтарды қауіпсіз шығару әдістері

4-разряд:

1. Сусымалы сұйық жүктердің жіктелуі, түрлері, физикалық және химиялық қасиеттері; сусымалы сұйық жүктерді тасымалдаудың ерекшеліктері
2. Су көлігімен тасымалданатын зиянды заттар туралы жалпы мәліметтер және олардың таңбалануы; зиянды заттардың су ортасы мен адам денсаулығына қауіптілік дәрежесі; кемелерден су ортасының ластану себептері мен көздері; қоршаған ортаның ластануының алдын алу үшін кемелерді жабдықтауға арналған жүйелер мен жабдықтар
3. Қауіпті жүктерді тасымалдаудың ерекшеліктері, қауіпті жүктерді тиеу және түсіру технологиясы, кемелерде қауіпті жүктерді орналастырудың техникалық шарттары
4. Қауіпті жүктердің жапсырмаларын сәйкестендіру, сондай-ақ жүктердің нақты түрлеріне қатысты сақтық шаралары
5. Экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар
6. Жүк құрылғысының және жүк көтергіш қондырғылардың мақсаты, құрамдас элементтері, жұмыс принциптері, пайдаланылуы, олардың кемедегі орналасуы; жүк люктерін жабдықтау
7. Сусымалы сұйық жүк кемесінде жүктерді қауіпсіз тиеу және түсіру рәсімдері, жабық үй-жайларға қауіпсіз кіруді қамтамасыз ету; жүкті төгіп алу жағдайында қолданылатын шаралар
8. Клапандар мен сорғыларды, көтергіштерді, крандарды, жүк стрелаларын және оларға байланысты жабдықтарды пайдалану функциялары мен тәртібі
9. Люктер, су өткізбейтін есіктер, порттар

	және оларға байланысты жабдықтар 10. Шыныталшықты және болат арқандар, кабельдер мен тізбектер – олардың құрылысы, пайдалану ережелері, таңбалануы, техникалық қызмет көрсетуі және дұрыс сақталуы 11. Кемедегі қауіпсіз жұмыс практикасы және жеке қауіпсіздік, оның ішінде химиялық және биологиялық қауіпсіздік 12. Танкерлердегі жүк танкілерін тазалау және газсыздандыру жүйелері 13. Қоршаған ортаның ластануының алдын алу жөніндегі халықаралық және (немесе) ұлттық құжаттардың талаптары; қоршаған ортаның ластануының алдын алу үшін қабылданатын сақтық шаралары; ластануға қарсы жабдықтарды пайдалану ережелері, су ластағыштарын жоюдың мақұлданған әдістері 14. Жүкті тиеу-түсіру жұмыстарын орындау, жолаушыларды отырғызу және түсіру кезінде еңбекті қорғау талаптары; қауіпті жүктермен жұмыс істеу кезіндегі өрт қауіпсіздігі және санитарлық қауіпсіздік
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 2: Құтқару қайықтары мен салдарды, вахталық қайықтарды пайдалану	Машықтар:
	3-разряд: 1. Ұжымдық құтқару құралдарын пайдалану 2. Суға түсіп қалған адамдарға құтқару шараларын көрсету
	4-разряд: 1. Құтқару құралдарын, кезекші қайықтарды және құтқару салдарын түсіру мен көтеруді жүзеге асыру, оларды басқару 2. Кемені тастап кету жағдайында тәсілдер мен іс-қимылдарды қолдану 3. Құтқару құралындағы адамдарды басқаруды ұйымдастыру
	Білімдер:
	3-разряд: 1. Ұжымдық және жеке құтқару құралдарының түрлері, кемелерді құтқару құралдарымен жабдықтау нормалары, олардың сақталатын орындары мен таңбалануы 2. Кемеден кету тәртібі, суда тірі қалу тәсілдері
	4-разряд: 1. Құтқару қайықтары мен салдарын, кезекші қайықтарды пайдалану ережелері; олардың түсіру құрылғылары мен жабдықтары 2. Құтқару қайықтары мен салдарын, кезекші қайықтарды пайдалану кезіндегі еңбек қауіпсіздігі талаптары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 3: Кеменің швартовкасына және зәкірге қоюға байланысты міндеттерді орындау	Машықтар: 3-разряд: 1. Швартовтық механизмдерді бос жүрісте тексеруді жүзеге асыру, швартов арқандарын дайындау 2. Швартовтық ұштың көзшесіне бекіту және лақтырғыш ұшты жағалауға беру, оның ішінде бағыттаушыны пайдалану арқылы 3. Швартовтарды (көзше мен серіппені) жағалаудағы палдарға, рымдарға және швартовтық бөшекелерге, шлюз камерасының тумбаларына, жүзбелі (стационарлық) рымдарға бекіту 4. Швартовтық механизм барабанынан кнехтке ауыстырғанда шынжырлы және талшықты стопорларды пайдалану, швартовқа егеуқұйрыққа қарсы қалқан орнату 5. Порттық буксирлерден берілген буксир ұштарын қабылдау, шлюпка көмегімен швартовтарды жағалауға шығару 6. Кемені швартовка жасау және зәкірге қою бойынша жұмыстарды орындау кезінде командаларды орындау және баяндау 7. Буксирді қою және босату, буксирлік лебедкіні пайдалану 4-разряд: 1. Айлақтан шығу, шлюзден өту кезінде швартовтарды жинауды жүзеге асыру 2. Швартовтың жұмыс істеп тұрған винт астына түсуін болдырмайтын тәсілдер мен технологиялық операцияларды қолдану 3. Швартов ұштарының сақталуын қамтамасыз ету және кеменің швартовтық құрылғысына күтім жасау 4. Өртүрлі жағдайларда зәкір жабдығын пайдалану, мысалы: зәкірге қою, зәкірден алу, жорықтық бекіту, апат жағдайында пайдалану 5. Зәкірді тастау және шығару кезінде брашпильмен (шпильмен), стопорлармен жұмыс істеу 6. Лоцман траптарын, көтергіштерді, швартовтық қалқандарды және көпіршелерді көтеру және түсіру 7. Швартовтық операцияларды еңбекті қорғау талаптарын сақтай отырып орындау
---	---

	Білімдер: 3-разряд: 1. Кеменің швартовка кестесі, матростың швартовтық жұмыстар кезіндегі міндеттері 2. Палубалық құрылғылар мен механизмдерді жұмысқа дайындау тәртібі 3. Лебедкелердің, брашпильдердің, шпильдердің және оларға байланысты жабдықтардың функциялары мен пайдалану тәртібі 4. Швартовтық және буксирлік ұштардың функциялары және жалпы жүйенің бөлігі ретіндегі әрбір ұштың функциялары 5. Швартовтық жабдықтың мүмкіндіктері, қауіпсіз жұмыс жүктемелері және үзілу күштері, оның ішінде металл, синтетикалық және шыны талшықты арқан-жіптер, лебедкелер, брашпильдер, шпильдер, битенгтер, тежегіш колодкалар және кнехттер 6. Швартовтық және буксирлік ұштар мен арқандарды, оның ішінде буксирлік тростарды бекіту және босату кезіндегі рәсімдер мен іс-әрекеттер тәртібі 7. Зәкірлік құрылғымен жұмыс істеу тәртібі: кемені бір және екі зәкірге қою, артқы зәкірге қою; зәкірлерді тастау; кемені зәкірден алу, зәкірлерді жинау; шпильдер мен брашпильдерді басқару 8. Буксирлік құрылғылармен жұмыс істеу тәртібі: буксирлік тросты ілмекке бекіту және оны босату, вожжевтерді бекіту және жинау, буксирлік тросты, вожжевтерді қысқарту немесе босату тәртібі; тіркеу құрылғылары 4-разряд: 1. Швартовтық ұштардың сақталу тәртібі және кеменің швартовтық құрылғысына күтім жасау 2. Швартовтық операциялар кезіндегі командалар және олардың мағынасы 3. Әртүрлі операцияларда зәкірлерді пайдалану кезіндегі рәсімдер мен іс-әрекеттер тәртібі 4. Зәкірлік және буксирлік құрылғылардың мақсаты, құрылысы, пайдалану тәртібі және техникалық қызмет көрсетуі 5. Кемеде қолданылатын әртүрлі таңбалау түрлері 6. Траптар мен көпіршелерді орнату тәртібі 7. Швартовтық операцияларды орындау кезіндегі еңбекті қорғау талаптары 8. Кемелік құрылғылар мен механизмдерді пайдалану кезіндегі электр қауіпсіздігі қағидалары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 4: Кеме корпусы, палубалар, кемелік үй-жайлар, зәкірлік, жүк көтергіш, швартовтық, буксирлік құрылғылар мен палубалық жабдықтарға күтім жасау	Машықтар: 3-разряд: 1. Корпусқа күтім жасау: қаптаманы жуу, бояу, льяльды құдықтарды шаю және тазалау 2. Бояуды, майлау және тазалау материалдарын, сондай-ақ жабдықтарды пайдалану 3. Иллюминаторлардың, есіктердің, люктердің, лаздардың, мойынтесікшелердің, қараңғылатқыштардың және желдету құрылғыларының ауа жапқыштарының жарамды күйін және су өткізбейтіндігін қадағалау 4. Ағымдағы техникалық қызмет көрсету және жөндеу рәсімдерін орындау 4-разряд: 1. Палубаларға күтім жасау: суды, қарды, мұзды кетіру; шпигаттарды, жалған борттың жартылай порттарының жабылуын жарамды күйде ұстау; ағаш палубалардың су өткізбейтіндігін қамтамасыз ету, палуба тақталарының түйіспелерін конопаттау және құю; ағаш палуба жабындысын сумен шаю және сыртқы әсерлерден қорғау; жабындыны жуу 2. Жүк үй-жайларына күтім жасау: цистерналардың және жүк танктерінің қорғаныш жабынын тазалау, жуу және жұмыс күйінде ұстау 3. Тұрғын, қызметтік және қосалқы үй-жайларды жинау 4. Өндірушілердің қауіпсіздік жөніндегі нұсқаулықтарын және кемелік нұсқауларды қолдану
	Білімдер: 3-разряд: 1. Рейске шығар алдында кеме корпусының бөлігіне, палубаларға және кемелік үй-жайларға дайындық қағидалары, орындалатын іс-шаралардың көлемі мен тізбесі 2. Қолмен және электрлік құралдарды қолдану мен техникалық қызмет көрсету қағидалары 4-разряд: 1. Корпусты, кемелік палубаларды және үй-жайларды күтіп-ұстауға арналған қағидалар мен нұсқаулықтардың талаптары; кемелердегі санитария және гигиена қағидалары, кемелерде дезинфекция, дератизация және фумигация жүргізу тәсілдері 2. Кеме корпусы, палубалар, палубалық механизмдер және кемелік үй-жайларға күтім жасау жұмыстарын орындау кезіндегі еңбекті қорғау талаптары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 5: Бояу, ағаш шеберлігі және ұсталық жұмыстарды орындау	Машықтар: 3-разряд: 1. Металл беттерін бояуға дайындау: татты, майлы және сырлы дақтарды, ескі бояудың нашар ұстайтын қабаттарын кетіру; беттерді тазалау және бояуға арналған грунт жағу 2. Ағаш беттерін бояуға дайындау: кептіру, олифамен қаптау, шпатлевка жағу, тегістеу, грунттау 3. Қарапайым ағаш шеберлігі және ұсталық жұмыстарды орындау 4-разряд: 1. Металл және ағаш беттерін бояу жұмыстарын жүргізу технологиясын сақтай отырып бояу 2. Рангоутты, борт сыртындағы және қол жетуі қиын бөліктерін беседкадан бояу 3. Боцман беседкасын көтеру және түсіру 4. Бояу, ағаш шеберлігі және ұсталық құрал-саймандарын пайдалану 5. Бояу, ағаш шеберлігі және ұсталық жұмыстарды еңбек қауіпсіздігі талаптарын сақтай отырып орындау
	Білімдер: 3-разряд: 1. Кемеде қолданылатын бояулардың, грунтоткалардың, лактардың, еріткіштердің негізгі түрлері және оларды қолдану ерекшеліктері 2. Бояу, ағаш шеберлігі және ұсталық жұмыстарды орындауға арналған қол және электр құралдарын қолдану ережелері 3. Кемеде биіктікте және борт сыртында, шектеулі және тұйық кеңістіктерде жұмыс орындау кезінде еңбекті қорғау талаптары 4-разряд: 1. Беттерді дайындау әдістері 2. Кемеде бояу жұмыстарын жүргізу технологиясы 3. Бояуға арналған беседкаларды қолдану қағидалары 4. Бояу, ағаш шеберлігі және ұсталық жұмыстарды орындау кезінде еңбекті қорғау талаптары
	Дағдыны тану мүмкіндігі: талап етілмейді

	Дағды 6: Такелаждық жұмыстарды орындау	Машықтар:	
		3-разряд: 1. Арқанмен такелаждық жұмыстарды орындау: өрім жасау, клетневка жүргізу, марка мен бензель салу, огон дайындау және коуштарды бекіту 2. Өсімдік арқанынан кеме жабдықтарын дайындау 3. Свайканы қолдану, оның ішінде түйіндер, өрімдер мен стопорларды пайдалану 4-разряд: 1. Теңіздік түйіндерді байлау және қолдану 2. Такелаждық жұмыстарға арналған құралдар мен материалдарды пайдалану 3. Еңбек қауіпсіздігі талаптарын сақтай отырып такелаждық жұмыстарды орындау	
		Білімдер:	
	3-разряд: 1. Металл, өсімдік және синтетикалық арқандардың негізгі сипаттамалары мен құрылысы, арқандардың салыстырмалы беріктігі 2. Арқандарды болжанған жүктеме мен мақсатына қарай іріктеу әдістері 3. Такелаждық жұмыстарды орындауға арналған құралдар мен материалдар 4-разряд: 1. Такелаж тізбектерін қолдану ережелері 2. Теңіздік түйіндердің түрлері, оларды байлау технологиясы және қолданылуы 3. Арқандармен жұмыс істеу кезіндегі еңбек қауіпсіздігі талаптары		
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау жөніндегі халықаралық конвенция, II-2-бөлім «Өрттің алдын алу, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және басқа да арнайы нормативтік құжаттар.		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	10. Кәсіптің карточкасы «Матрос »:		
Топтың коды:	8350-2		
Қызмет атауының коды:	8350-2-004		
Кәсіптің атауы:	Матрос		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	3		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2022 жылғы 15 маусымдағы № 201 бұйрығы «Жұмыстар мен жұмысшы кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығын (52-шығарылым) бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 16 маусымда № 28475 болып тіркелді) 30-параграф 5-разрядты матрос		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: ТжКБ (жұмысшы кәсіптер)	Мамандық: Су көлігін пайдалану (бейін бойынша)	Біліктілік:
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:			
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Теңіз кемелерін, ішкі су көлігін және аралас (өзен–теңіз) жүзу кемелерін пайдалану мен басқару деңгейіндегі кеме жүргізу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жүру және тұру вахталарын атқару 2. Кеме жұмыстарын орындау 3. Жүкті тиеу-түсіру жұмыстары және жолаушыларды отырғызу/түсіру 4. Жүзу қауіпсіздігі, еңбек қорғау және экологиялық қауіпсіздік талаптарын сақтау	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Жүру және тұру вахталарын атқару	Дағды 1: Қауіпсіз жүріс вахтасын қамтамасыз етуге жәрдемдесу	Машықтар:	
		5-разряд: 1. Кемені компас рулының көмегімен, сондай-ақ жағалау және қалқымалы навигациялық белгілермен белгіленген бағытта ұстаңыз 2. Рульді Автоматты басқарудан қолмен және кері қарай жылжытыңыз 3. Рульге берілген командаларды, соның ішінде ағылшын тіліндегі командаларды орындаңыз 4. Гиро және магниттік компастарды қолданыңыз; компас курсы және курс бұрышын анықтаңыз 5. Қоршаған ортаға көзбен шолып және есту арқылы бақылау жүргізу; халықаралық сигналдар жинағына сәйкес негізгі біржақты сигналдардың мәні мен көтеру ережесін білу; ішкі байланыс құралдарын, авариялық-алдын алу сигнализациясын, сондай-ақ пиротехникалық құралдарды пайдалану 6. Вахтаны алып жүру, тапсыру және қабылдау жөніндегі міндеттерді орындауға байланысты мәселелер бойынша командаларды түсіну және вахтаны алып жүретін командалық құрамның адамымен байланыста болу 7. Жалған апат сигналдарын беруді болдырмау және оларды кездейсоқ беру кезінде белгіленген әрекеттерді орындау 8. Жүріс вахтасын өткізу кезінде еңбекті қорғау қағидаларын сақтау	

	Білімдер: 5-разряд: 1. Теңіз және ішкі су жолдары кемелерінде қызметті ұйымдастыруға қатысты халықаралық және ұлттық нормативтік құқықтық актілердің талаптары 2. Кеменің құрылысы мен негізгі сипаттамалары, теңізде жүзгіштік және пайдалану сапалары, отыру белгілері және жүк маркасы 3. Кеме рульдік машиналарының құрылысы мен жұмыс істеу принципі, швартов, буксирлеу, тіркеу, зәкір және жүк көтеру жабдықтары, құтқару қайықтары мен салдары 4. Кеме жүйелерінің мақсаты мен жіктелуі; бақылау және өрт дабылдау жүйелері, тұрақты өрт сөндіру жүйелері 5. Магниттік және гирокомпасының мақсаты, құрылысы және жұмыс істеу принципі 6. Авторулевойдің арналуы мен жұмыс істеу принципі 7. Лагтардың мақсаты, жіктелуі және жұмыс істеу принципі 8. Эхолоттың мақсаты және жұмыс істеу принципі, есептерді алу тәртібі 9. Навигациялық қауіптіліктердің жіктелуі, навигациялық картадағы шартты белгілері 10. Жағалық және жүзбелі навигациялық жабдықтар, жүзу бойынша нұсқаулықтар мен құралдар 11. Теңіз лоциясының және ішкі су жолдарының лоциясының негіздері 12. Кемелердің оттары мен белгілері, жарықтық және дыбыстық сигнализация, апаттық сигналдар 13. Рульге берілетін командалар (орыс және ағылшын тілдерінде), олардың мәні 14. Пиротехникалық құралдармен берілетін апаттық сигналдар; іздеу және құтқару кезінде қолданылатын жерсеріктік апаттық радиобуйлар (АРБ) мен транспондерлер 15. Апаттық сигналдың кездейсоқ берілуі кезіндегі іс-қимылдар 16. Ходовая вахта кезінде еңбек қорғау қағидалары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Тұрақтық вахтаның қауіпсіздігін қамтамасыз етуге жәрдемдесу	Машықтар: 5-разряд: 1. Кеме зәкірде тұрған кезде айналадағы жағдайды бақылау, кеме орны мен зәкір тізбегінің тартылуын қадағалау 2. Кеме портта тұрған кезде швартовтарды бақылау және борттардың тазалығын қамтамасыз ету; кемеге кіріп-шығуды бақылауды жүзеге асыру, траптар мен сходняларды жабдықтап, оларды күтіп-ұстау, судан тыс траптар мен сходняларды пайдалану, кеменің отырыңқылығын жүктеме маркалары бойынша өлшеу 3. Кемеде өрт қауіпсіздігі режимін бақылауды жүзеге асыру, үлгілік маршруттар бойынша кеменің үй-жайларын мерзімді аралау, вахтадағы капитан көмекшісіне баяндау; кемеде немесе кеме маңындағы жағалауда өрт немесе оның белгілері анықталған жағдайда белгіленген іс-әрекеттерді орындау 4. Палубалық механизмдерді пайдалану кезінде еңбекті қорғау ережелерін сақтау Білімдер: 5-разряд: 1. Вахтаны қабылдау, вахтаны атқару, тапсыру және вахтадан кету рәсімдері 2. Тұрақты вахтаны атқару кезінде вахталық матростың міндеттері мен жауапкершіліктері 3. Өртүрлі типтегі зәкір құрылғыларының арналуы, жіктелуі, конструкциялық ерекшеліктері және олардың жұмыс істеу принципі 4. Зәкір механизмдерінің арналуы, құрылысы және жұмыс істеу принципі 5. Швартовтық құрылғылар мен швартов механизмдерінің арналуы, құрамдас бөліктері, жұмыс істеу принципі және олардың кемедегі орналасуы 6. Кеме траптары мен сходняларының арналуы, құрылысы, орнатылуы және бекітілуі 7. Палубалық механизмдерді пайдалану кезінде еңбекті қорғау ережелері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 3: Кемелердің қозғалысын және олардың зәкірлік тұрақтардағы мен шығырлы айлақ құрылғыларындағы орналасуын бақылау	Машықтар:
	5-разряд: 1. Швартовтық механизмдердің бос жүрісте жұмысын тексеру, швартовтық арқандарды дайындау 2. Швартовтық ұшты ояққа бекіту және тасталмалы ұшты жағаға беру, оның ішінде бағыттаушыны пайдалану 3. Швартовтарды (огон пен серьганы) жағалық палдарға, жағалық рымдарға және швартовтық бочкаларға, шлюз камерасының тұғырларына, жүзбелі/стационарлық рымдарға салу 4. Швартовтарды швартовтық механизмнің барабанынан кнехтілерге ауыстыру кезінде шынжырлы және талшықты стопорларды пайдалану, швартовқа «егеуқұйрыққа қарсы қалқанды» орнату 5. Порттық буксирлерден берілген буксирлік ұштарды қабылдау, қайықтың көмегімен швартовтарды жағаға шығару 6. Причалдан кеткен кезде, шлюзден шыққанда швартовтарды жинау 7. Жұмыс істеп тұрған винттің астына швартовтың түсуіне жол бермейтін тәсілдер мен технологиялық операцияларды қолдану 8. Палубалық механизмдерді пайдалану: шпильдер, брашпильдер, лебедкелер, автосцептер 9. Швартовтық арқандарды сақтау және кеме швартовтық құрылғыларына күтім жасау 10. Швартовтық операцияларды орындау кезінде командаларды орындау және баяндау, оның ішінде ағылшын тілінде
	Білімдер:
	5-разряд: 1. Швартовтық кесте, матростың швартовтық жұмыстар кезіндегі міндеттері 2. Швартовтық құрылғыны жұмысқа дайындау тәртібі 3. Швартовтық және буксирлік арқандардың мақсаты 4. Швартовтық буйға немесе швартовтық бөшкеге швартов жасаумен байланысты іс-әрекеттердің реттілігі 5. Швартовтық механизмдерді пайдалану тәртібі 6. Швартовтық ұштарды сақтау және кеме швартовтық құрылғысына күтім жасау тәртібі 7. Швартовтық операциялар кезінде берілетін командалар, оның ішінде ағылшын тілінде, және олардың мағынасы 8. Швартовтық жұмыстарды орындау кезіндегі еңбекті қорғау ережелері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Еңбек функциясы 2: Кеме жұмыстарын орындау	

Дағды 1: Палубалық жабдықтар мен механизмдерді қауіпсіз пайдалану бойынша жәрдемдесу	Машықтар: 5-разряд: 1. Кран жабдықтарын жұмысқа дайындауға қатысу 2. Кемені бір немесе екі зәкірге, сондай-ақ арткүрделі зәкірге қою үшін зәкірлік құрылғыны дайындауды жүзеге асыру 3. Кемені зәкірден шешу және зәкірді көтеру үшін зәкірлік құрылғыны дайындауды жүзеге асыру 4. Зәкірді жорықтық жағдайға бекіту 5. Зәкірді түсіру және көтеру кезінде брашпиль/шпиль, стопорларды қолдану 6. Кемені зәкірге қою және зәкірден шешу жұмыстары кезінде командаларды орындау және баяндау 7. Лоцмандық трапты қаруландыру және қарусыздандыру, көтергіштер мен траптарды орнату 8. Буксирді заводтау және босату, буксирлік лебедкені пайдалану 9. Шлюпкалық құрылғыны басқару, құтқару құралдарын түсіру және көтеру 10. Лебедкелерді, брашпильдерді, крандар мен көтеру құрылғыларын пайдалануды қоса алғанда, жабдықпен жұмыс кезінде қажетті негізгі сигналдарды қолдану 11. Зәкірлік, буксирлік және шлюпкалық құрылғылармен, жүккөтергіш құрылғылар мен механизмдермен жұмыс кезінде еңбекті қорғау ережелерін сақтау
---	---

	Білімдер: 5-разряд: 1. Лебедкелердің, брашпильдердің, шпильдердің және басқа да тиісті жабдықтардың арналуы мен қолданылуы 2. Өсімдік және болат арқан-трос, канаттар мен шынжырлар: олардың құрылысы, қолданылуы, таңбалануы, қызмет көрсетуі және дұрыс жайғастырылуы 3. Лебедкелер, брашпильдер, крандар және көтеру құрылғылары сияқты жабдықтармен жұмыс істеу кезінде қажетті негізгі сигналдар 4. Жүктердің түрлері және оларды бекіту тәсілдері 5. Зәкірлік, буксирлік және шлюпкалық құрылғылардың арналуы, құрылысы, пайдалану тәртібі және техникалық қызмет көрсетуі 6. Кемеде қолданылатын түрлі таңбалау түрлері 7. Зәкірлік құрылғымен жұмыс істеу тәртібі: кемені бір немесе екі зәкірге, арткүрделі зәкірге қою, зәкірлерді түсіру; кемені зәкірден шешу, зәкірлерді көтеру; шпильдер мен брашпильдерді басқару 8. Буксирлік құрылғылармен жұмыс істеу тәртібі: буксирлік тросты ілмекке бекіту және оны босату, вожжеваларды бекіту және жинау, буксирлік тросты, вожжеваларды қысқарту немесе шығару тәртібі; сцептік құрылғылар 9. Шлюпкалық құрылғылармен жұмыс істеу тәртібі: құтқару және кезекші шлюпкаларды суға түсіру және көтеру жұмыстары, оларды суға түсіру, адамдарды отырғызу (түсіру) тәртібі, көтеру және бекіту 10. Зәкірлік, буксирлік және шлюпкалық құрылғылармен, жүккөтергіш құрылғылармен және механизмдермен жұмыс істеу кезіндегі еңбекті қорғау ережелері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Кеме корпусының, палубалардың және кеме үй-жайларының күтімі	Машықтар:
	5-разряд: 1. Кеме корпусына күтім жасау: қаптаманы жуу, сырлау, льяльдық құдықтарды шаю және тазалау 2. Иллюминаторлардың, есіктердің, люктердің, лаздардың, мойынтұмалардың, қараңғылағыштардың және желдеткіш құрылғыларының ауа жапқыштарының жарамды күйін және су өтпейтіндігін қамтамасыз ету 3. Палубаларға күтім жасау: суды, қарды, мұзды кетіру; шпигаттарды, жалған борттың жартылай порттарының жабылуын жарамды күйде ұстау; ағаш палубалардың су өтпейтіндігін қамтамасыз ету, палуба тақтайларының жіктерін конопаттау және құю; палуба төсемін сумен шаю, гидрометеорологиялық және өзге де физикалық әсерлерден қорғау; төсемді жуу 4. Жүк үй-жайларына күтім жасау: цистерналар мен танктердің қорғаныш жабынын жұмыс күйінде ұстау, тазалау және жуу жұмыстарын жүргізу 5. Тұрғын, қызметтік және қосалқы үй-жайларды тазалау; лас кірге арналған қоймаларды тазалау және дезинфекциялау
	Білімдер:
	5-разряд: 1. Рейске шығар алдында корпус бөлігін, палубаларды және кеме үй-жайларын дайындау ережелері, орындалатын іс-шаралардың көлемі мен тізбесі 2. Корпус, палубалар мен кеме үй-жайларын күтіп-ұстау бойынша ережелер мен нұсқаулықтардың талаптары; кемелердегі санитария мен гигиена ережелері, дезинфекция, дератизация және фумигация жүргізу әдістері 3. Палубалық механизмдер мен құрылғыларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету ережелері, сондай-ақ рейс басталар алдындағы оларды тексеру тәртібі 4. Классификациялық қоғам мен кеме иесінің талаптарына сәйкес палубалық жабдыққа жоспарлы-алдын алу қараулары мен жөндеу жұмыстарын жүргізу тәртібі 5. Өртүрлі ауа райы жағдайларында, соның ішінде швартовтық, зәкірлік және сүйретпе операцияларын орындау кезінде палубалық жұмыстарды қауіпсіз орындау тәсілдері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 3: Бояу, ағаш ұсталығы және ағаш шеберлігі жұмыстарын орындау	Машықтар: 5-разряд: 1. Металл беттерін бояуға дайындауды жүзеге асырады: татты, май және тоң май дақтарын, сондай-ақ берік жабыспаған ескі бояу қабаттарын жояды; бетті тазалап, бояуға арналған грунт қабатын жағады 2. Ағаш беттерін бояуға дайындайды: кептіреді, олифамен сіңіреді, шпаклевкалайды, тегістейді және грунт қабатын жағады 3. Бояу жұмыстарын жүргізу технологиясын сақтай отырып, металл және ағаш беттерін бояуды орындайды 4. Кемнің рангоутын, борт сыртындағы және қолжетімділігі шектеулі бөліктерін бояуды жүзеге асырады 5. Қарапайым ағашшылық және ұсталық жұмыстарды орындау 6. Бояу, ұсталық және ағаш шеберлік құралдарын қолданады. 7. Бояу, ұсталық және ағаш шеберлік жұмыстарын орындау кезінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптарын сақтайды
	Білімдер: 5-разряд: 1. Кемеде қолданылатын негізгі бояулардың, грунттардың, лактардың, еріткіштердің түрлерін және олардың қолдану ерекшеліктерін білуі тиіс 2. Кемеде бояу жұмыстарын жүргізу технологиясын білуі тиіс 3. Бояу үшін беседкаларды қолдану ережелері 4. Бояу, ағашшылық және ұсталық жұмыстарды орындауға арналған құралдар мен аспаптар 5. Бояу, ұсталық және ағаш шеберлік жұмыстарын орындау кезінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қағидаларын білуі тиіс 6. Биіктікте, борттан тыс және жабық орындарда жұмыс істегенде еңбекті қорғау ережелері
	Дағдыны тану мүмкіндігі: талап етілмейді
Дағды 4: Такелаж жұмыстарының орындалуы	Машықтар: 5-разряд: 1. Арқан-троспен такелаж жұмыстарын орындау: сращивание, клетневание, марка мен бензель салу, огоны жасау және коушты бекіту 2. Өсімдік арқандарынан кемелік жабдықтар жасау 3. Теңіз түйіндерін байлау және қолдану 4. Такелаж жұмыстарына арналған құралдар мен материалдарды пайдалану 5. Такелаж жұмыстарын орындау кезінде еңбек қорғау ережелерін сақтау

		Білімдер:
		5-разряд: 1. Металл, өсімдік және синтетикалық арқандардың негізгі сипаттамалары мен құрылысы, олардың салыстырмалы беріктігі 2. Арқандарды болжанатын жүктеме мен қолданылуына байланысты таңдау 3. Такелаж тізбектерін қолдану 4. Теңіз түйіндерінің түрлері, оларды байлау технологиясы және қолдану 5. Такелаж жұмыстарын орындауға арналған құралдар мен материалдар 6. Такелаж жұмыстарын орындау кезіндегі еңбек қорғау ережелері
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Еңбек функциясы 3: Жүкті тиеу-түсіру жұмыстары және жолаушыларды отырғызу/түсіру	Дағды 1: Жүк пен жабдықтарды тиеу және түсіруге, жолаушыларды отырғызу мен түсіруге жәрдемдесу	Машықтар:
		5-разряд: 1. Жүк орындарының таңбалануын және сыртқы күйін тексеру 2. Жүкті көтеру мен жылжыту үшін строптау жұмыстарын орындау, өздігінен түсіру кезінде жүктің бекітілу тәртібін сақтау 3. Порт жұмысшылары бригадасы жұмыс атқарған кезде жүк пен багаждың дұрыс орналастырылуын, қойылуын және сепарациялануын бақылау 4. Жолаушыларды қауіпсіз отырғызуға (түсіруге) жәрдемдесу 5. Жүк операцияларын орындау кезінде еңбекті қорғау ережелерін сақтау

	Білімдер: 5-разряд: 1. Жүктердің көліктік сипаттамасы туралы түсінік, олардың жіктелуі 2. Қауіпсіз жүктеу және түсіру, орналастыру және бекіту рәсімдерін білу, соның ішінде қауіпті, зиянды және улы заттар мен сұйықтықтарды 3. Жүктерді буып-түю және строптау құралдары, жүк жабдықтары; өсімдік талшықтарынан жасалған строптарды және болат арқандардан жасалған строптарды пайдалану талаптары, әртүрлі жүктерді строптау схемалары 4. Жүк партияларын сепарациялау, сепарациялық материалдар 5. Жоғарғы палубада тасымалдауға қабылданатын жүктер, оларды орналастыру мен бекіту талаптары 6. Жүкті көтеру және жылжыту үшін строптау тәсілдері, кран жүргізушісімен өзара әрекеттесу 7. Жүктерді орналастыру ережелері, жүк таңбалау, қаптаманың зақымданбауы; жүк партияларын сепарациялау, навал жүгін тиеу кезінде дұрыс штабельдеу; трюмдегі жалпы тәртіпті бақылау; жүк капитанының көмекшісіне есеп беру жүйесі 8. Наливтік жүктердің жіктелуі, түрлері, физикалық және химиялық қасиеттері; наливтік жүктерді тасымалдаудың ерекшеліктері 9. Қауіпті жүктерді тасымалдаудың ерекшеліктері, қауіпті жүктерді тиеу және түсіру технологиясы, қауіпті жүктерді кемелерде орналастырудың техникалық шарттары 10. Белгілі бір жүк түрлеріне қатысты және Халықаралық теңізде қауіпті жүктерді тасымалдау кодексінің таңбалауына сәйкес қолданылатын сақтық шаралары 11. Жүк құрылғылары мен жүк қармау жабдықтарының мақсаты, құрамдас элементтері, жұмыс принципі, қолданылуы, олардың кемедегі орналасуы; жүк люктерінің жабдықталуы 12. Наливтік кемеді қауіпсіз тиеу және түсіру рәсімдері, жабық бөлмелерге қауіпсіз кіруді қамтамасыз ету; наливтік кемеді жүктер төгілген жағдайда қолданылатын шаралар 13. Жолаушылар кемелерінің жіктелуі және конструктивтік ерекшеліктері 14. Кемелерде жолаушыларды қауіпсіз отырғызу және түсіру тәртібі 15. Жүк тиеу-түсіру жұмыстарын орындау, жолаушыларды отырғызу және түсіру кезінде еңбекті қорғау ережелері; қауіпті жүктермен жұмыс істеу барысында өрт қауіпсіздігі және санитарлық қауіпсіздік талаптарын сақтау
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

	Дағды 2: Жүкті орналастыруға үй-жайларды, жүк трюмдерін, танкілерді және палубаны дайындау	Машықтар:
		5-разряд: 1. Жүк трюмдерін, танкілерді және жүк құрылғыларын жүктеу-түсіру жұмыстарына дайындауға қатысу 2. Жүк көмекшісінің басшылығымен трюмдерді ашу және жабу; танкілердің қабылдау клинкеттерін және танкердегі жүк құбырының клинкеттерін ашу және жабу 3. Кемені жүк орналастыруға дайындау кезінде еңбекті қорғау ережелерін сақтау
		Білімдер:
		5-разряд: 1. Жүк трюмдерін, танкілерді және жүк құрылғыларын жүктеу-түсіру жұмыстарына дайындау тәртібі 2. Кемені жүк орналастыруға дайындау кезіндегі еңбекті қорғау ережелері 3. Алдыңғы жүктің қалдықтарынан, қоқыстан және судан жүк трюмдерін, танкілерді және палубаны тазалауды және құрғатуды жүзеге асырады 4. Жүктің қауіпсіз орналастырылуын қамтамасыз ету мақсатында үй-жайларда жүк бөлгіш қалқандарды, төсемдер мен астарларды орнатады және бекітеді
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
	Дағды 3: Жүкті түсіргеннен кейін трюмдерді тазалау және палубаны жинау	Машықтар:
		5-разряд: 1. Сепарацияны сұрыптау, қоқысты бөлу және палубаға шығару 2. Льялды құдықтарды тазалау 3. Жүк трюмдерін жуғыш заттарды қолданып жинау және жуу, кептіру және иісті жою 4. Қажет болған жағдайда жүк танкілерін тазалау
		Білімдер:
		5-разряд: 1. Жабық бөлмелерге кіру рәсімдері 2. Трюмдерді тазалау, қоқысты жинау және жоғарғы палубада сақтау 3. Мұнай танкерлеріндегі танкілерді жуу жүйелері; химиялық танкерлердегі танкілерді тазалау жүйелері 4. Қоршаған ортаның ластануының алдын алу бойынша халықаралық және ұлттық нормативтік құқықтық құжаттардың талаптары
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Еңбек функциясы 4: Жүзу қауіпсіздігі, еңбек қорғау және экологиялық қауіпсіздік талаптарын сақтау		

Дағды 1: Кеменің тіршілік қабілеттілігін қамтамасыз ету шараларына қатысу	Машықтар: 5-разряд: 1. Өр түрлі дабыл түрлері бойынша дабыл кестесіне сәйкес әрекет ету және төтенше жағдайлар кезіндегі рәсімдерді орындау 2. Өр түрлі құралдармен апаттық дабыл сигналдарын бере білу 3. Өрт сөндіру стволдарын, жеңдерін, көбіктүзгіштерді және стационарлық өрт сөндіру жүйелерін пайдалану 4. Кеменің апаттық жабдықтарын пайдалану, пластырь қою, «цемент жәшігін» орнату, су өткізбейтін қалқандарды бекіту және құбыр жүйесіндегі зақымдарды жабу 5. Жеке қорғаныс құралдарын қолдану 6. Авариялық жағдайларда жолаушылар мен экипаждың қорғанысын және қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын қолдану Білімдер: 5-разряд: 1. Дабыл сигналдары, жиналу жолдары мен орындары, дабыл кезіндегі міндеттер мен әрекеттер 2. Апаттық дабыл сигналдарының түрлері мен беру тәсілдері 3. Авариялық-құтқару жабдықтары мен құралдары, олардың кемедегі орналасуы 4. Өрттің түрлері және олардың химиялық табиғаты 5. Кемедегі өрт сөндіру құралдары мен жүйелері 6. Кемеде қолданылатын тасымалды және стационарлық өрт сөндіргіштердің түрлері, оларды өрт түрлі өрт жағдайларына таңдау 7. Өртті сөндіру тактикасы Өрт түрлі типтегі кемелердегі өртпен күресу ерекшеліктері 8. Кемедегі негізгі авариялық жүйелер, суды сору құралдары және құрал-жабдықтар 9. Шпангоуттардың, есіктердің, люктердің, қақпақтар мен мойыншалардың таңбалану түрлері 10. Тесік жерлерді жабудың негізгі әдістері мен тәсілдері, су өткізбейтін қалқандарды бекіту, авариялық жабдықтарды қолдану 11. Кеменің авариялық және өртке қарсы жабдықтарын пайдалану ережелері 12. Жеке қорғаныс құралдары, олардың жіктелуі және мақсаты
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 2: Жеке және ұжымдық құтқару құралдарын пайдалану	Машықтар: 5-разряд: 1. Жеке және ұжымдық құтқару құралдарын пайдалану 2. Құтқару құралдарын, вахталық шлюпкаларды және құтқару салдарын суға түсіру және көтеру, оларды басқаруды меңгеру 3. Кемеден кетудің тәсілдері мен әдістерін қолдану 4. Суға түскен адамдарға көмек көрсету 5. Құтқару құралында адамдарды басқаруды ұйымдастыруға қатысу

		Білімдер:	
		5-разряд: 1. Ұжымдық және жеке құтқару құралдарының түрлері, олардың жабдықталуы және құтқару құралдарының маркировкасы 2. Құтқару шлюпкаларын, салдарын және вахталық шлюпкаларды суға түсіру мен көтеру тәртібі 3. Кемеден кету тәртібі, суда өмір сүру тәсілдері	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	не требуется	
	Дағды 3: Кемеді алғашқы медициналық көмек көрсету	Машықтар:	
		1. Алғашқы көмек қобдишасын пайдалану 2. Кемеді алғашқы медициналық көмек көрсету	
		Білімдер:	
		1. Кемеді алғашқы көмек көрсету тәртібі	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	11. Кәсіптің карточкасы «Диспетчер (жалпы бейін)»:		
Топтың коды:	3159-0		
Қызмет атауының коды:	3159-0-001		
Кәсіптің атауы:	Диспетчер (жалпы бейін)		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	4		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді) 9-параграф. Флот қозғалысы жөніндегі диспетчер		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі:	Мамандық:	Біліктілік:
	ТЖКБ (орта деңгейдегі маман)	Су көлігін пайдалану (бейін бойынша)	-

Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	жоғары санатты: тиісті мамандық бойынша техникалық және кәсіби (орта-кәсіби) білім және бірінші дәрежелі диспетчер лауазымында жұмыс өтілі 3 жылдан кем емес немесе мамандық бойынша жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес; бірінші санатты: тиісті мамандық бойынша техникалық және кәсіби (орта-кәсіби) білім және екінші дәрежелі диспетчер лауазымында жұмыс өтілі 2 жылдан кем емес немесе мамандық бойынша жұмыс өтілі 4 жылдан кем емес; екінші санатты: тиісті мамандық бойынша техникалық және кәсіби (орта-кәсіби) білім және диспетчер лауазымында санатсыз жұмыс өтілі кемінде 1 жылдан кем емес немесе мамандық бойынша жұмыс өтілі 3 жылдан кем емес; санатсыз: тиісті мамандық бойынша техникалық және кәсіби (орта-кәсіби) білімі, жұмыс өтіліне талап қоюсыз.	
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Кемелердің қауіпсіз және тиімді қозғалысын ұйымдастыру, графиктердің орындалуын қамтамасыз ету және туындайтын жағдайларға жедел әрекет ету.	
Еңбек функциялардың сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Кемелер қозғалысын КҚБЖ әрекет ету аймағында басқару
	Қосымша еңбек функциялары:	
Еңбек функциясы 1: Кемелер қозғалысын КҚБЖ әрекет ету аймағында басқару	Дағды 1: Кемелердің қозғалысын және олардың якорьлік тұрақтар мен шығыртпалы айлақ құрылғыларындағы орналасуын бақылау	Машықтар:
		1. КҚБЖ техникалық құралдарын пайдаланып, КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кемелердің фарватерлерге, якорьлік тұрақтарға және навигациялық қауіптіліктерге қатысты орналасуы туралы ең толық ақпарат алу 2. Кемелердің қозғалысы немесе тұрақ параметрлерін бағалау және болжау 3. КҚБЖ байланыс құралдарын КҚБЖ қызметін реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттарға сәйкес пайдалану 4. Шетел мемлекеттері жалауы астындағы кемелермен ағылшын тілінде радиотелефон арқылы келіссөздер жүргізу

	Білімдер: 1. КҚБЖ қызметін және КҚБЖ операторлық құрамын реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттардың талаптары 2. КҚБЖ әрекет ету аймағында орналасқан теңіз порттарына қатысты міндетті қаулылар 3. КҚБЖ құрылымы 4. КҚБЖ әрекет ету аймағы және оның ерекшеліктері 5. КҚБЖ нысандарының орналасуы 6. Порттық терминалдардың, айлақтардың, аймақтар мен якорьлік тұрақ орындарының порт акваторияларында және оларға кіреберістерде орналасуы мен сипаттамалары 7. Рейдте кеме жүктеу және бункерлеу операцияларын жүргізу аудандарының орналасуы мен сипаттамалары 8. Лоцманды қабылдау және түсіру орындарының орналасуы 9. Фарватерлер мен ұсынылған жолдардың орналасуы 10. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы ұсынылған жолдардың орналасуы 11. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қозғалысын бөлу сұлбалары 12. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы және іргелес акваториядағы жүзуге және якорьге тұруға тыйым салынған аудандар мен басқа да режимдік аудандардың орналасуы 13. Су асты кабельдері мен құбырөткізгіштердің орналасуы 14. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы және оған кіреберістегі навигациялық қауіптіліктердің орналасуы 15. Жағалық, қалқымалы және виртуалды НҚҚ (навигациялық қамтамасыз ету құралдары) орнатылу орындары мен сипаттамалары 16. КҚБЖ техникалық құралдарының техникалық-пайдалану сипаттамалары, мүмкіндіктері мен шектеулері 17. КҚБЖ техникалық құралдарын операторлық құрамның пайдалану әдістері мен ережелері 18. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық ақпараттың операторлық дисплейлерде бейнелену ерекшеліктері 19. Карталарды және навигациялық құралдарды пайдалануға, метеорологиялық ақпаратты және кеме қауіпсіздігі мен пайдалануға қатысты хабарламаларды түсінуге, кемелермен және жағалық станциялармен байланыс орнатуға мүмкіндік беретін, сондай-ақ Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) Стандартты теңіздік сөйлеу кестесін қолдану және түсіну қабілетін қамтитын ағылшын тілі
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Кемелерге ақпараттық көмек көрсету	Машықтар:
	1. КҚБЖ-тің техникалық құралдарын КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қатынасы мен навигациялық жағдайды жедел бағалау үшін пайдалану 2. КҚБЖ қызметін реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттарға сәйкес кемелермен КҚБЖ байланыс құралдарын пайдалану 3. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық және кеме қатынасы жағдайын бағалау және болжау 4. КҚБЖ бағдарламалық-аппараттық кешенінің электрондық карталарын түзету 5. Шетел мемлекеттері туы астындағы кемелермен ағылшын тілінде радиотелефондық сөйлесулер жүргізу
	Білімдер:
	1. Кемелерге кеме қатынасы, навигациялық және метеорологиялық ақпаратты жинау, өңдеу және беру рәсімдері 2. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кемелермен өзара іс-қимыл кезінде ақпаратты, ұсынымдарды, ескертулерді және нұсқауларды беру рәсімдері 3. Кемелерге ақпаратты, ескертулерді, нұсқауларды және ұсынымдарды қамтитын хабарламаларды беру кезінде қолданылатын сөз-маркерлер 4. Ағылшын тілі: карталар мен навигациялық құралдарды пайдалану, метеорологиялық ақпаратты және кеме қауіпсіздігі мен пайдаланылуына қатысты хабарламаларды түсіну, кемелермен және жағалаулық станциялармен байланыс орнату, сондай-ақ Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) Стандартты теңіздік фразеологиясын пайдалану және түсіну қабілеті 5. Кемелермен және іргелес жағалаулық қызметтермен күнделікті және апаттық жағдайларда өзара іс-қимыл рәсімдері 6. КҚБЖ әрекет ету аймағында апаттық (төтенше) жағдайлар туындаған кезде және қоршаған ортаның ластану қаупі болғанда лауазымды тұлғаларды, қызметтерді және ұйымдарды хабардар ету рәсімдері
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 3: Кемелерді КҚБЖ әрекет ету аймағына кіреберісте анықтау	Машықтар:
	1. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қатынасы мен навигациялық жағдайды жедел бағалау үшін КҚБЖ техникалық құралдарын пайдалану 2. Кемелердің қозғалысы мен тұрақ параметрлерін бағалау және болжау 3. КҚБЖ байланыс құралдарын КҚБЖ қызметін реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттарға сәйкес пайдалану 4. КҚБЖ деректер базасымен жұмыс істеу

	Білімдер: 1. КҚБЖ операторлық құрамының қызметін реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттардың талаптары 2. КҚБЖ әрекет ету аймағында орналасқан теңіз порттарына қатысты міндетті қаулылар 3. КҚБЖ құрылымы 4. КҚБЖ әрекет ету аймағы және оның ерекшеліктері 5. КҚБЖ нысандарының орналасуы 6. Порт акваторияларында және оларға кіреберісте орналасқан порт терминалдарының, айлақтардың, аудандар мен якорь тұрағы орындарының орналасуы мен сипаттамалары 7. Рейдте кемелерді қайта тиеу және бункерлеу операциялары жүргізілетін аудандардың орналасуы мен сипаттамалары 8. Лоцманды қабылдау және түсіру орындарының орналасуы 9. Арналардың және ұсынылған жүру бағыттарының орналасуы 10. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы ұсынылған жүру бағыттарының орналасуы 11. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кемелер қозғалысын бөлу сызбалары 12. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы және оған іргелес акваториядағы жүзуге және якорь тастауға тыйым салынған, сондай-ақ ерекше режимдегі аудандардың орналасуы 13. Су астындағы кабельдер мен құбыр желілерінің орналасуы 14. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы және оған кіреберістегі навигациялық қауіптердің орналасуы 15. Жағалық, қалқымалы және виртуалды теңіз навигациялық жабдықтарының (НҚҚ) орнатылу орындары мен сипаттамалары 16. КҚБЖ техникалық құралдарының техникалық-пайдалану сипаттамалары, мүмкіндіктері мен шектеулері 17. Операторлық құрамның КҚБЖ техникалық құралдарын пайдалану әдістері мен ережелері 18. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық ақпараттың оператор дисплейлерінде бейнелену ерекшеліктері 19. Карталар мен навигациялық құралдарды пайдалануға, метеорологиялық ақпарат пен кеме қауіпсіздігі және пайдалану туралы хабарламаларды түсінуге, кемелер мен жағалық станциялармен байланыс орнатуға мүмкіндік беретін ағылшын тілі, оның ішінде Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) Стандартты теңіздік сөйлеу жинағын қолдану және түсіну қабілеті
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 4: Кеме жүргізуге көмек көрсету	Машықтар:
	1. КҚБЖ техникалық құралдарын пайдалана отырып, КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қатынасы мен навигациялық жағдайды жедел бағалау 2. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық және кеме қатынасы жағдайын бағалау 3. Кеме жүргізуге көмек көрсету үшін ұсынымдар беру 4. КҚБЖ қызметін реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттарға сәйкес КҚБЖ байланыс құралдарын пайдалану 5. Шетел мемлекеттерінің туы астында жүзетін кемелермен ағылшын тілінде радиотелефон арқылы сөйлесу
	Білімдер:
	1. КҚБЖ қызметін және КҚБЖ операторлық құрамын реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттардың талаптары 2. КҚБЖ әрекет ету аймағында орналасқан теңіз порттарына қатысты қаулылар 3. КҚБЖ құрылымы 4. КҚБЖ әрекет ету аймағы және оның ерекшеліктері 5. КҚБЖ объектілерінің орналасуы 6. КҚБЖ техникалық құралдары және олардың жұмыс аймақтары 7. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы фарватерлер мен каналдардың орналасуы және сипаттамалары 8. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы ұсынылған жолдардың орналасуы және сипаттамалары 9. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қозғалысын бөлу схемаларының орналасуы және сипаттамалары 10. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық қауіпті аймақтардың орналасуы 11. Жағалық, қалқымалы және виртуалды НҚҚ-ның (навигациялық қамтамасыз ету құралдарының) орнату орындары мен сипаттамалары 12. Порт акваторияларында және оларға кіреберістерде орналасқан порт терминалдарының, айлақтардың, аудандардың және якорь тұрағы орындарының орналасуы мен сипаттамалары 13. Рейдте кеме қайта тиеу және бункерлеу операциялары жүргізілетін аудандардың орналасуы мен сипаттамалары 14. Лоцманды қабылдау және түсіру орындарының орналасуы мен сипаттамалары 15. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы жүзуге және якорь тастауға тыйым салынған аудандардың және басқа да режимдік аудандардың орналасуы 16. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы суасты кабельдері мен құбырларының орналасуы және оларды сақтық белгілерімен қоршау 17. Жағалық, қалқымалы және виртуалды НҚҚ-ның орнату орындары мен сипаттамалары

	18. КҚБЖ техникалық құралдарының техникалық-пайдалану сипаттамалары, мүмкіндіктері мен шектеулері 19. КҚБЖ техникалық құралдарын операторлық құрамның пайдалану әдістері мен ережелері 20. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық ақпараттың операторлық дисплейлерде көрсетілу ерекшеліктері 21. Ағылшын тілі: карталар мен навигациялық құралдарды пайдалану, метеорологиялық ақпарат пен кеме қауіпсіздігі мен пайдаланылуына қатысты хабарламаларды түсіну, кемелермен және жағалау станцияларымен байланыс орнату, сонымен қатар Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) Стандартты теңіздік сөздік әңгімесін қолдана және түсіне білу қабілеті талап етілмейді
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 5: Кемелер қозғалысын ұйымдастыру	Машықтар: 1. КҚБЖ техникалық құралдарын пайдаланып, КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қатынасы мен навигациялық жағдай туралы ең толық ақпарат алу 2. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы кеме қатынасы жағдайын бағалау 3. Кемелер қозғалысын ұйымдастыру және реттеу бойынша шешімдер қабылдау 4. КҚБЖ бағдарламалық-аппараттық кешенінің электрондық карталарын түзету 5. КҚБЖ деректер базасымен жұмыс істеу 6. КҚБЖ байланыс құралдарын пайдалану 7. Шетел мемлекеттері жалауы астындағы кемелермен ағылшын тілінде радиотелефон арқылы келіссөздер жүргізу

		Білімдер: 1. КҚБЖ қызметін және КҚБЖ операторлық құрамын реттейтін халықаралық және ұлттық құжаттардың талаптары 2. КҚБЖ әрекет ету аймағында орналасқан теңіз порттарына қатысты қаулылар 3. КҚБЖ құрылымы 4. КҚБЖ әрекет ету аймағы және оның ерекшеліктері 5. КҚБЖ нысандарының орналасуы 6. КҚБЖ техникалық құралдары және олардың жұмыс аймақтары 7. Фарватерлер мен арналардың орналасуы және сипаттамалары 8. Ұсынылған жолдардың орналасуы және сипаттамалары 9. Кеме қозғалысын бөлу сұлбаларының орналасуы және сипаттамалары 10. Су асты кабельдері мен құбырөткізгіштердің орналасуы 11. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы және оған кіреберістегі навигациялық қауіптіліктердің орналасуы 12. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы лоцманды қабылдау және түсіру орындарының орналасуы 13. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы жағалық, қалқымалы және виртуалды навигациялық қамтамасыз ету құралдарының (бұдан әрі – НҚҚ) орнатылу орындары мен сипаттамалары 14. КҚБЖ техникалық құралдарының техникалық-пайдалану сипаттамалары, мүмкіндіктері мен шектеулері 15. Рейдте кеме жүктеу және бункерлеу операцияларын жүргізу аудандарының орналасуы мен сипаттамалары 16. КҚБЖ техникалық құралдарын операторлық құрамның пайдалану әдістері мен ережелері 17. КҚБЖ әрекет ету аймағындағы навигациялық ақпараттың операторлық дисплейлерде бейнелену ерекшеліктері 18. Карталарды және навигациялық құралдарды пайдалануға, метеорологиялық ақпаратты және кеме қауіпсіздігі мен пайдалануға қатысты хабарламаларды түсінуге, кемелермен және жағалық станциялармен байланыс орнатуға мүмкіндік беретін, сондай-ақ Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) Стандартты теңіздік сөйлеу кестесін қолдану және түсіну қабілетін қамтитын ағылшын тілі
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары	

Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	12. Кәсіптің карточкасы «Капитанның вахталық көмекшісі»:		
Топтың коды:	3115-3		
Қызмет атауының коды:	3115-3-001		
Кәсіптің атауы:	Капитанның вахталық көмекшісі		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	4		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді.). 4-параграф. Капитанның екінші көмекшісі (екінші штурман)		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: ТжКБ (орта деңгейдегі маман)	Мамандық: Су көлігін пайдалану (бейін бойынша)	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Кемемен жүзу тәжірибесі кемінде 12 ай болуы тиіс және ол теңіз көлігі маманын даярлаудың бір бөлігі ретінде, ТДДВА кодексінің А-II/1 бөлімінің талаптарына сәйкес кеме бортындағы дайындықты қоса алғанда, даярлықты тіркеу кітабында расталуы қажет. Немесе кемемен жүзу тәжірибесі кемінде 36 ай және ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес куәландырылған ұйымнан оқу курсын өткенін растайтын құжат ұсынылуы тиіс. Стажировка барысында кемінде 6 ай көлемінде капитанның немесе командалық құрамдағы өзге тұлғаның басшылығымен кеме көпірінде вахталық қызмет атқару міндеттері орындалады.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Сертификаттар (қажет болған жағдайда): 1.«Бастапқы даярлық»; 2.«Кемені қорғау саласында хабардарлық бойынша даярлық» немесе «Қорғау мәселелері жөніндегі тағайындалған міндеттер бойынша даярлық»; 3.АФТБЖ радиобайланыс жүйесінің радиооператорының кәсіби дипломы немесе шектеулі аудандық жүзу радиооператорының дипломы; 4.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес радиолокациялық станцияны пайдалану бойынша даярлық; 5.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес автоматты радиолокациялық прокладка жүйесін (АРҚЖ) пайдалану бойынша даярлық; 6.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес электрондық картографиялық навигациялық ақпараттық жүйені (ЭКНАЖ) пайдалану бойынша даярлық; 7.«Құтқару қайықтары мен салдарының және жылдам емес кезекші қайықтардың маманы»; 8.«Кеңейтілген бағдарлама бойынша өртпен күрес»; 9.«Кемеде алғашқы медициналық көмек көрсету»; 10.«Кемеде медициналық күтім жасау».		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Кеменің жүзу қауіпсіздігін, жүк пен жолаушыларды тасымалдауды, кемені және экипажды басқаруды қамтамасыз ету		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Кеменің жүзу қауіпсіздігін, жүктер мен жолаушыларды тасымалдауды қамтамасыз ету жөніндегі пайдалану міндеттерін орындау	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1:	Дағды 1:	Машықтар:	

Кеменің жүзу қауіпсіздігін, жүктер мен жолаушыларды тасымалдауды қамтамасыз ету жөніндегі пайдалану міндеттерін орындау	Пайдалану деңгейінде кемемен жүзу ісі	1. Алдағы рейске есеп жүргізу және өтудің алдын ала маршруттық прокладкасын жасау 2. Навигациялық карталар мен лоциялар, толқындар кестесі, теңізшілерге арналған хабарламалар, радио арқылы берілетін навигациялық ескертулер сияқты құралдарды пайдалану және кемелер қозғалысының жолдары туралы ақпаратты қолдану 3. Электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйенің функцияларын рейсті шолу және жоспарлау үшін пайдалану 4. Кеменің орналасқан жерін анықтау үшін теңіз астрономиясы саласындағы білімдерді пайдалану 5. Гирокомпас пен магниттік компастың түзетулерін теңіз астрономиясы құралдары және жағалаудағы бағдарлар арқылы анықтау және ескеру 6. Навигациялық аспаптарды, кеме жүргізудің техникалық құралдарын, спутниктік навигациялық жүйелердің аппаратурасын пайдалану 7. Кеме жүргізу мен байланыс құралдарының техникалық жүйелерінің жарамдылығын және жұмыс дәлдігін бақылау 8. Радиолокаторды, автоматты радиолокациялық прокладка құралын, электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйені, кеме жүргізу мен байланыс құралдарын пайдалану арқылы кеме жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету, алынған ақпаратты талдау және түсіндіру 9. Толқындардың элементтерін толқындар кестесі бойынша есептеу және осы элементтерге байланысты навигациялық есептерді шешу 10. Компастар мен лаг түзетулерін, циркуляция радиусын, сондай-ақ кеменің желмен, ағыспен ығысуын және олардың біріккен әсерін қағаз және электронды карталарда счисление жүргізу кезінде ескеру 11. Метеорологиялық ақпаратты дешифрлеу және пайдалану 12. Кеме жүзу қауіпсіздігі мен маневрлеуді қамтамасыз ету шешімдерін қабылдау мақсатында барлық көздерден, соның ішінде радиолокатордан және автоматты радиолокациялық прокладка құралдарынан алынған навигациялық ақпаратты бағалау 13. Электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйенің пайдалану рәсімдерін, жүйелік файлдары мен деректерін басқару 14. Кеме жүргізу есептерін, кеме орнықтылығын есептеу мен жүктеуді шешуге арналған компьютерлік бағдарламаларды пайдалану 15. Эхолоттармен жұмыс істеу және олардан алынған ақпаратты пайдалану 16. Радиолокациялық прокладка техникасын және салыстырмалы және шынайы қозғалыс тұжырымдамаларын,
--	--	--

параллель индексацияны қолдану

17. Нысаналардың қозғалыс элементтерін анықтау, басқа кемелердің курс пен жылдамдық өзгерісін байқау, қақтығыстың алдын алу үшін өз кемесінің маневрін таңдау

18. Кеме байланысы жүйесінің жалпы қағидалары мен талаптарына сәйкес хабарламалар беру

19. Жүру кезіндегі, навигациялық және швартовтық вахталарды орындау ережелерін қолдану

20. Кемелер қозғалысының жолдары туралы жалпы ережелерге сәйкес қозғалыс жолдарын пайдалану

21. Кемелер қозғалысын басқару қызметтерінің рәсімдеріне және кеме байланысы жүйесінің жалпы қағидаларына сәйкес хабар беру жүйелерін пайдалану

22. Капитанның вахталық көмекшісінің міндеттерін зәкірге қою және зәкірден түсіру, кемеіні айлаққа, зәкірдегі кемеге арқандап байлау кезінде, кемеге келе жатқанда орындау

23. Кеме энергетикалық қондырғысын қашықтан басқару жүйесін пайдалану

24. Рульдік құрылғыны пайдалану, рульді қолмен басқарудан автоматты басқаруға және керісінше көшу, авариялық рульдік басқаруға көшу

25. Кеме жүргізу және байланыс құралдарының техникалық жүйелерін автоматты реттеу жүйелерінің баптауларын пайдалану

26. Гидроакустикалық балық іздейтін аппаратураны пайдалану (балық аулау кемелерінің кеме жүргізушілері үшін)

27. Гидроакустикалық балық іздейтін аспаптардан алынған ақпаратты талдау (балық аулау кемелерінің кеме жүргізушілері үшін)

28. Гидроакустикалық балық іздейтін аппаратураның жарамдылығын және жұмыс дәлдігін бақылау (балық аулау кемелерінің кеме жүргізушілері үшін)

29. Кемеінің теңізде жүзу жарамдылығын қолдау бойынша белгіленген нормалар мен ережелердің орындалуын бақылау

30. Көру байланысы құралдарын пайдалана отырып ақпарат беру және қабылдау

31. Кеме соқтығысқаннан немесе отырудан кейін капитанның вахталық көмекшісі ретінде әрекет ету

32. Кемеіні басқару, оның ішінде авариялық-құтқару операцияларын орындау кезінде

33. Апаттар кезінде кеме зақымдарын алдын ала бағалау

34. Халықаралық сигналдар кодексін пайдалану, апаттық жарықтық сигналдарды беру және қабылдау

35. Іздеу және құтқаруды реттейтін халықаралық құжаттардағы рәсімдерді қолдану

36. Глобалдық теңіздегі апат кезіндегі байланыс және қауіпсіздік жүйесінің барлық қосалқы жүйелері мен жабдықтарын пайдалану

37. Іздеу-құтқару операцияларында капитанның вахталық көмекшісі ретінде әрекет ету
38. Іздеу-құтқару әуе кемесімен өзара іс-қимыл жасау

Білімдер:

1. Маршрутты таңдауға, жоспарлауға және өтудің алдын ала пысықталуына қойылатын талаптар
2. Қағаз және электрондық навигациялық карталардың мақсаты, жіктелуі және мазмұны, кеме карталар мен құралдар жинағы, оларды алу және түзету тәсілдері мен құралдары
3. Теңіз карталары мен жоспарларының шартты белгілері
4. Кемелер қозғалысы жолдарын белгілеу және кеме байланысы жүйелерінің жалпы ережелері
5. Кеме жүргізуде толқындық және ағындық құбылыстарды есепке алу тәсілдері
6. Мұхит ағындары
7. Сауда теңіз қатынасын реттейтін нормативтік құқықтық актілер
8. Жүрісті навигациялық және тұрақ вахтасын атқару қағидалары мен негізгі қағидаттары, кемелерде штурмандық қызметті ұйымдастыру ерекшеліктері
9. Көпірдегі вахталық қызмет құрамын басқару принциптері, соның ішінде: вахталық құрамды бөлу, міндеттерді жүктеу және ресурстарды пайдалану кезектілігін белгілеу; тиімді байланыс; сенімділік пен басшылық; жағдайдан хабардар болуды қамтамасыз ету және қолдау; команда құрамында жұмыс тәжірибесін ескеру
10. Вахтаны және кеме экипажын тиімді басқарудағы адами фактордың рөлі
11. Теңізде кемелердің соқтығысуын болдырмау жөніндегі халықаралық ережелердің мазмұны мен мақсаттары
12. Көрінбейтін жағдайда кеме жүргізу техникасы
13. Ерекше жағдайларда жүзу шарттары: шектеулі көріну жағдайында, таяз суда, тар өткелдерде, дауылды жағдайда, мұз аймақтарында, кемелерді сүйреу кезінде, қозғалысты бөлу жүйелері әрекет ететін аудандарда – сыртқы факторлардың кеме әсерін ескере отырып
14. Ерекше жағдайларда жүзу кезінде кемеңіз қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары: шектеулі көріну жағдайында, таяз суда, тар өткелдерде, дауылды жағдайда, мұз аймақтарында, қозғалысты бөлу жүйелері әрекет ететін аймақтарда – кемеге сыртқы факторлардың әсерін ескере отырып жүзеге асырылады
15. Әртүрлі ауа райы жүйелерінің сипаттамалары, соның ішінде тропикалық циклондар және олардың орталығы мен қауіпті ширектерінен аулақ болу тәсілдері
16. Кемелерде гидрометеорологиялық бақылаулар жүргізу тәртібі және олардың нәтижелерін өңдеу әдістемесі, кемелік гидрометеорологиялық аспаптардың құрылғысы, гидрометеорологиялық жағдай туралы ақпараттандыру жүйесі

17. Қауіпсіз ходовая навигациялық вахтаны атқару үшін техникалық жүйелер мен кеме жүргізу және байланыс құралдарының құрамы және оларды пайдалану ережелері

18. Кеме жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін радиолокаторды, автоматты радиолокациялық прокладка құралын, электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйені және кеме жүргізу мен байланыс техникалық жүйелерін пайдалану жөніндегі эксплуатациялық аспектілері

19. Техникалық жүйелер мен кеме жүргізу және байланыс құралдарының физикалық және теориялық негіздері, жұмыс істеу принциптері, тән шектеулері және техникалық-пайдалану сипаттамалары

20. Кеме жүргізудің техникалық құралдарының түзетулерін анықтау әдістемесі

21. Радиолокацияның принциптері және автоматты радиолокациялық прокладка құралдарының жұмысы, радиолокатордан алынған ақпаратты дешифрлеу және талдау тәсілдері

22. Автоматты радиолокациялық прокладка құралдарының негізгі түрлері, олардың бейнелеу сипаттамалары, пайдалану талаптары және техникалық шектеулері

23. Электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйенің мүмкіндіктері мен шектеулері, соның ішінде: электрондық навигациялық карта деректерінің мәні, деректердің дәлдігі, бейнелеу ережелері, бейнелеу нұсқалары мен карта форматтары; шамадан тыс сенімнің қауіптері; қолданыстағы пайдалану талаптарына сәйкес электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйенің функциялары

24. Гирокомпас негізгі құралына байланысты жүйелер, гирокомпастың әртүрлі түрлерінің жұмыс істеу принциптері мен техникалық қызмет көрсету ережелері, репитерлер мен курсографтар

25. Кеме қозғалысын автоматтандыру негіздері, кеме жүргізу және байланыс техникалық жүйелерін автоматты реттеу жүйелерін баптау принциптері

26. Кемелік энергетикалық қондырғының жұмыс істеу негізгі принциптері және оны қашықтан басқару

27. Рульдік жетекті басқару жүйесі, рульді қолмен басқарудан автоматты басқаруға және керісінше көшу рәсімдері, авариялық рульдік басқаруға көшу

28. Авариялық сүйреу құрылғылары және сүйреу әдістері

29. Соқтығысқаннан немесе таяз суға тірелгеннен кейінгі алғашқы әрекеттер; зақымдануды бастапқы бағалау әдістемесі; кеменің тіршілігін сақтауға арналған әдістер

30. Апаттық жағдайларда жолаушыларды қорғау және қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі сақтық шаралары

31. Глобалдық теңіздегі апат кезіндегі байланыс және қауіпсіздік жүйесінің

	барлық қосалқы жүйелерінің және жабдықтарының жұмыс істеу принциптері 32. Теңіздегі радиобайланысқа қолданылатын ережелер 33. ҚР заңнамасында және халықаралық заңнамада көзделген апаттық жағдайлар үшін жауапкершілік 34. Халықаралық сигналдар кодексінің мазмұны 35. Іздеу және құтқаруды реттейтін халықаралық құжаттардың рәсімдері мен мазмұны 36. Порттарда кемелерді бақылау тәртібі
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 2: Кемеде жүктерді өңдеу және орналастыру (пайдалану деңгейінде)	Машықтар: 1. Кеменің жүк жоспарын орындауды қамтамасыз ету 2. Жүктердің таңбалауын оқу, қаптамасының бүтіндігін бағалау 3. Кемеде жүктерді қауіпсіз тиеуді, бекітуді және түсіруді бақылау 4. Кемені тиеу және түсіру кезінде тиімді байланысты орнату және қолдау 5. Кеменің жүк жүйелерінің техникалық жағдайын бақылау 6. Порттағы жүк операциялары кезінде кеменің шөгу тереңдігі бойынша тиелген немесе түсірілген жүктің мөлшерін бақылау 7. Кеменің нақты жүктелуіне сәйкес шөгуін өлшеу, тұрақтылығы мен корпусының беріктігін есептеу және олардың рейс кезіндегі өзгерістерін анықтау 8. Метацентрлік биіктікті есептеу және кеменің статикалық және динамикалық тұрақтылық диаграммаларын салу 9. Кемені жүктің қабылдануына және орналастырылуына дайындау жұмыстарын жүргізу 10. Рейс кезінде кеменің тұрақтылығын әртүрлі тәсілдермен бақылау 11. Тұрақтылық пен беріктілік бақылау диаграммалары бойынша кеменің қауіпсіз жағдайын бағалау 12. Әр түрлі типтегі кемелерде жүктердің сақталуын және жағдайын қамтамасыз ету 13. Жүк операциялары кезінде кеменің жүк орындарының, люк қақпақтарының және балласт танкілерінің жағдайын бақылау 14. Кемеде жүктерді тиеу және түсіру кезінде өртке қарсы және санитарлық қауіпсіздік талаптарының сақталуын бақылау 15. Кеменің жүк орындарындағы, люк қақпақтарындағы және балласт танкілеріндегі ақаулар мен зақымдар туралы хабарлама жасау 16. Кемеде жүктермен жұмыс істеу кезінде еңбекті қорғау талаптарының сақталуын бақылау

	Білімдер: 1. Жүктерді сақтай отырып тасымалдауға арналған халықаралық және ұлттық ережелер, салалық нормалар мен стандарттар 2. Жүктердің жіктелуі 3. Жүктердің сызықтық және көлемдік-массалық сипаттамалары 4. Жүктердің көлік сипаттамалары 5. Жүктердің қаптамасы мен таңбалануы 6. Жүктің, оның ішінде ауыр салмақты жүктің, кемеңің теңізде жүзгіштігі мен тұрақтылығына әсері 7. Кемеде жүктерді қауіпсіз өңдеу, орналастыру және бекіту әдістері, соның ішінде сусымалы жүктер, сондай-ақ қауіпті және зиянды жүктер; жүктердің адам өмірі мен кеме қауіпсіздігіне әсері 8. Жүк жоспарына қойылатын жалпы талаптар 9. Кемеңің жалпы сипаттамалары және шөгу, тұрақтылық пен корпус беріктігінің нормаланған сипаттамалары 10. Кемеңің нақты жүктелуіне байланысты шөгу, тұрақтылық және корпус беріктігі сипаттамаларын есептеу мен өлшеу әдістемесі 11. Кемеде жүк құжаттарын жүргізу ережелері 12. Жүктерді кемелерде орналастырудың техникалық шарттары 13. Жүктерді тиеу-түсіру және тасымалдау кезінде еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі және санитарлық қауіпсіздік талаптары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 3: Кемеңің операцияларын басқару және кемедегі адамдарға қамқорлық жасау (пайдалану деңгейінде)	Машықтар: 1. Кеме қауіпсіздігін басқару жүйесінің тиімділігін тексеру нәтижелерін талдау және оны қайта қарау бойынша ұсыныстар әзірлеу. 2. Кеме мен өз қарауындағы кеме техникалық жүйелері мен құралдарын тексерулерге және бақылау іс-шараларына дайындау рәсімдерін жүргізу. 3. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің талаптарына сәйкес орындалатын жұмыстардың тәуекелдерін бағалау. 4. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің тиімділігін тексеру нәтижелерін талдау және оны қайта қарау бойынша ұсыныстар әзірлеу. 5. Өз қарауындағы кемеңің жұмыс істеп тұрған құрылғылары мен жабдықтарын тексеру, сондай-ақ үнемі пайдаланылмайтын кеме құрылғылары мен жабдықтарына жоспарлы тексерулер жүргізу. 6. Кеме мен өз қарауындағы кеме техникалық жүйелері мен құралдарын тексерулерге және бақылау іс-шараларына дайындау рәсімдерін орындау.

	Білімдер: 1. Қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы саясат; нашақорлыққа және алкогольге қарсы саясат. 2. Кемеде сәйкессіздіктер анықталған жағдайда әрекет ету тәртібі. 3. Қауіпсіздікті басқару саласындағы ұлттық және халықаралық заңнама, кеме иесінің нұсқаулары мен ұсынымдары. 4. Кеме қауіпсіздігін басқару жүйесінің құжат айналымы тәртібі. 5. Кемені қауіпсіз пайдалану және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету рәсімдері, олар нормативтік құқықтық актілерге сәйкес болуы тиіс. 6. Кеме қауіпсіздігін басқару жүйесінің ішкі тексеру рәсімдері, оны қайта қарау және өзгерістер енгізу. 7. Кеме қауіпсіздігін басқару жүйесінің талаптарына сәйкес орындалатын жұмыстардың тәуекелдерін бағалау. 8. Кеменің мұнай және мұнай өнімдері арқылы қоршаған ортаны ластауын болдырмауға арналған төтенше шаралар жоспары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Дағды 4: Жолаушыларды және олардың багажын кемеде тасымалдауды қамтамасыз ету (пайдалану деңгейінде)	Машықтар: 1. Кемені жолаушыларды қауіпсіз отырғызу және түсіруге дайындау жөніндегі нұсқауларды орындау. 2. Жолаушыларды каюталардағы жабдықтарды пайдалану ережелерімен, кемедегі жеке және ұжымдық құтқару құралдарының орналасуымен, құтқару қайықтары мен плотаға шығу жолдарымен таныстыру; жолаушыларға кемедегі бөлмелердің орналасуы мен тағайындалуы, кемелік қызметтердің жұмыс уақыты туралы ақпарат беру 3. Жолаушыларға кемедегі жеке құтқару құралдарын қолдануды көрсету 4. Жолаушыларға жиылу орындарына бару кезінде және кемедегі құтқару құралдарына отырғызу барысында көмек көрсету 5. Жолаушылар кемесінің экипажымен сабақтар, жаттығулар және оқу-жаттығулар өткізу 6. Экипаж бен жолаушыларға нұсқаулар беру 7. Төтенше жағдай кезінде жолаушылармен ықтимал тілдік кедергіні ескере отырып, қарым-қатынас жасау 8. Кеме апаты жағдайында ауызша сөйлесу мүмкін болмаған жағдайда вербалды емес құралдар арқылы байланыс жасау 9. Кемеде дүрбелеңнің алдын алу және оның туындауына жол бермеу үшін тиімді әдістерді қолдану 10. Багажды рәсімдеу, кемеде багаждың дұрыс тиеуілуін, түсірілуін, орналастырылуын және бекітілуін бақылау

		Білімдер:	
		1. Жолаушылар кемелерінің жіктелуі және конструктивтік ерекшеліктері. 2. Теңіз жолдарында жолаушылар мен олардың багажын тасымалдау қағидалары. 3. Кемеде жолаушыларды тасымалдаудың технологиялық процесі. 4. Кемедегі жеке және ұжымдық құтқару құралдары. 5. Кемедегі апаттық шығу жолдарының орналасуы және жолаушыларды эвакуациялау тәсілдері. 6. Физикалық мүмкіндіктері шектеулі жолаушыларды эвакуациялаудың ерекшеліктері. 7. Кемедегі жабындардың су өткізбейтіндігіне тиісінше қамтамасыз етілуін тексеру тәртібі	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	13. Кәсіптің карточкасы «Капитан көмекшісі»:		
Топтың коды:	3115-3		
Қызмет атауының коды:	3115-3-020		
Кәсіптің атауы:	Капитан көмекшісі		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	5		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді.). 3-тарау. 1-параграф. Капитанның бірінші (аға) көмекшісі (бірінші штурман)		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: орта білімнен кейінгі (қолданбалы бакалавриат)	Мамандық: Су көлігін пайдалану (бейін бойынша)	Біліктілік: -

Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Жүзу тәжірибесі кемінде 36 ай жалпы сыйымдылығы 500 тіркелімдік тоннадан жоғары кемеде вахталық капитан көмекшісі ретінде немесе 12 ай жалпы сыйымдылығы 500-ден 3000 тіркелімдік тоннаға дейінгі және одан жоғары кемеде аға капитан көмекшісі ретінде және 12 ай жалпы сыйымдылығы 500 тіркелімдік тоннадан жоғары кемеде вахталық капитан көмекшісі ретінде немесе 24 ай жалпы сыйымдылығы 500-ден 3000 тіркелімдік тоннаға дейінгі және одан жоғары кемеде аға капитан көмекшісі ретінде немесе 12 ай жалпы сыйымдылығы 500-ден 3000 тіркелімдік тоннаға дейінгі және одан жоғары кемеде капитан ретінде.	
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Сертификаттар (қолданылған жағдайда): 1.«Бастапқы дайындық»; 2.«Кеме күзеті жөніндегі хабардарлық даярлығы» немесе «Кеме күзеті мәселелері бойынша тағайындалған міндеттерге даярлық»; 3.АФТБЖ радиобағдаршамшысы кәсіби дипломы немесе шектелген ауданға арналған АФТБЖ радиобағдаршамшысы дипломы; 4.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес радиолокациялық станцияны пайдалану даярлығы; 5.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес автоматтандырылған радиолокациялық прокладка жүйесін (АРПЖ) пайдалану даярлығы; 6.ТДДВА кодексінің А-II/1 бөліміне сәйкес электрондық картографиялық навигациялық-ақпараттық жүйені (ЭКНАЖ) пайдалану даярлығы; 7.«Құтқару шлюпкалары мен салдарының және кезекші шлюпкалардың (жылдам кезекші шлюпкалардан басқа) маманы»; 8.«Кеңейтілген бағдарлама бойынша өртпен күресу»; 9.«Кемеде алғашқы медициналық көмек көрсету»; 10.«Кемеде медициналық күтім көрсету».	
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	2171-2-011 - Кеме капитаны	
Қызметтің негізгі мақсаты:	Кемені және экипажды басқару, кеме жүзу қауіпсіздігін, жүктер мен жолаушыларды тасымалдауды қамтамасыз ету	
Еңбек функциялардың сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Кеменің жүзу қауіпсіздігін, жүктер мен жолаушыларды қауіпсіз тасымалдауды қамтамасыз етуді басқару
	Қосымша еңбек функциялары:	
Еңбек функциясы 1: Кеменің жүзу қауіпсіздігін, жүктер мен жолаушыларды қауіпсіз тасымалдауды қамтамасыз етуді басқару	Дағды 1: Басқару деңгейіндегі кеме жүргізу	Машықтар:
		1. Өтуді жоспарлау және заманауи радиолокациялық құралдарды пайдалану арқылы орын анықтаудың дәлдігін бағалау үшін навигациялық карталарды және құралдарды, соның ішінде лоциялар, толқын кестелері, теңізшілерге арналған хабарламалар, радио арқылы берілетін навигациялық ескертулерді пайдалану 2. Кеменің орналасқан орнын астрономиялық әдістермен, жағалау бағдарларын пайдалана отырып анықтау 3. Кемелер қозғалысы жолдарын белгілеу жөніндегі жалпы ережелердің, кемелік хабарлау жүйелерінің және кеме қозғалысын басқару қызметтерінің ұсынымдарының орындалуын басқару 4. Іздеу-құтқару операциясын жоспарлау және үйлестіру 5. Кеме навигациялық вахтасын атқарудың негізгі қағидаларына сәйкес вахтаны ұйымдастыру 6. Электрондық навигациялық құралдардың дұрыс емес көрсеткіштерін анықтау және орынды дәл анықтау үшін оларды түзету әдістерін пайдалану 7. Синоптикалық картаның ақпаратын пайдалану және жергілікті гидрометеорологиялық жағдайларды және факсимильдік байланыс арқылы алынған гидрометеорологиялық ақпаратты ескере

	отырып жүзу ауданындағы ауа райын болжау 8. Кеме таяз суға тірелуі алдын алу мүмкін болмаса әрекет ету және кемеңіз таяз суға тірелгеннен кейінгі әрекеттерді орындау 9. Қақтығыс сөзсіз болған жағдайда, сондай-ақ қақтығыстан кейін немесе корпустың су өтпейтіндігін кез келген себеппен жоғалтқан жағдайда әрекет ету 10. Кемеңіз таяз судан сыртқы көмектің қатысуымен немесе өз күшімен шығару 11. Кемеңіз тіршілікке қабілеттілігі үшін күрестің тиімділігін бағалау 12. Басқа кемелерден ажырау үшін, сондай-ақ зәкірге қою және швартовка кезінде маневрлерді орындау 13. Өзендерде, эстуарийлерде және тар суларда ағыс, жел және тар сулардың басқарылуға әсерін ескере отырып, кемеңіз басқару 14. Тұрақты бұрылу жылдамдығы техникасын пайдалану 15. Мелководье жағдайында маневр жасау, оның ішінде шөгу әсерінен килдің астындағы су қорының азаюын, борттық және килдік шайқалысты ескеру 16. Лоцман станциясына жақындағанда, лоцмандарды отырғызу немесе түсіру кезінде ауа райын, толқын жағдайын, тежеу жолын және тежелуін ескере отырып маневр жасау 17. Әртүрлі желдерде, толқындарда және ағыстарда, буксирлерді пайдалана отырып немесе онсыз швартовканы және одан босатуды орындау 18. Кеме қозғалтқыш қондырғысын және маневрлеу жүйелерін пайдалану 19. Зәкір тұру орнын таңдау, шектеулі зәкір тұру аймағында бір немесе екі зәкірге тұру 20. Әртүрлі отырыстар мен жылдамдықтар кезінде тежеу жолдары мен айналым диаметріне ерекше назар аудара отырып, кемелердің әдеттегі түрлерінің және олардың қозғалтқыш қондырғыларының маневрлік сипаттамаларын анықтау 21. Кемелік қозғалтқыш қондырғысын қашықтықтан басқару жүйесін пайдалану 22. Қозғалысты бөлу жүйелерін және кеме қозғалысын басқару қызметтерін пайдалану, оларға немесе олардың жанында жүзу кезінде маневр жасау
--	--

	Білімдер: 1. Радиолокациялық құралдардың жұмыс істеу принциптері, олардың шектеулері, қателіктердің көздері 2. Іздеу-құтқару операцияларын жоспарлау және үйлестіру рәсімдері 3. Теңізде кемелердің соқтығысуын болдырмау жөніндегі халықаралық ережелер 4. Навигациялық вахтаны атқарудың негізгі принциптерінің мазмұны, қолданылуы және мақсаттары 5. Өртүрлі ауа райы жүйелерінің сипаттамалары, соның ішінде тропикалық циклондар, олардың ортасынан және қауіпті ширектерінен аулақ болу тәсілдері 6. Кеменің мелиеге отыруы сөзсіз болған жағдайда қабылданатын іс-әрекеттер және кеменің мелиеге отырғаннан кейінгі іс-әрекеттер 7. Қақтығыс сөзсіз болған жағдайда, сондай-ақ қақтығыстан кейін немесе корпустың су өткізбейтіндігі кез келген себеппен бұзылған жағдайда қабылданатын іс-әрекеттер 8. Авариялық сүйреу құрылғылары және сүйреу рәсімдері 9. Қатынасып өткен кемелер арасындағы өзара іс-қимыл, сондай-ақ өз кемесінің жақын маңдағы жағалаулармен (арна эффектісі) өзара іс-қимылы 10. Қажетті зәкір тізбегінің ұзындығын таңдауға әсер ететін факторлар 11. Өз кемесінің ілеспе толқынынан болатын зақымдарды болдырмау үшін жылдамдықты азайтып жүзу тәсілдері 12. Кеменің қозғалтқыш қондырғысын қашықтықтан басқару жүйесі арқылы басқару 13. Мұзда, мұздың жанында немесе кеменің қырау басу жағдайында жүзу кезінде қабылданатын практикалық шаралар
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Кемеде жолаушылар мен олардың багажын басқару деңгейінде қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Жолаушылардың кемеге қауіпсіз мінуін және одан түсуін ұйымдастыру 2. Жолаушыларды каюталардағы жабдықтарды пайдалану ережелерімен, жеке және ұжымдық құтқару құралдарының орналасуымен, құтқару қайықтары мен салдарға шығу жолдарымен таныстыру процесін ұйымдастыру, сондай-ақ жолаушыларға кемедегі үй-жайлардың орналасуы мен мақсаты, мейрамхананың, буфеттің және тұрмыстық қызметтердің жұмыс уақыты туралы ақпарат беру 3. Жолаушылар кемесінің экипажымен сабақтар, жаттығулар және оқу-жаттығулар өткізу 4. Жолаушыларға жиналу орындарына дейінгі жолда және кемедегі құтқару құралдарына міну кезінде көмек көрсету 5. Бұйрықтар беру 6. Апаттық жағдайларда үрейленуді азайтуға және оның алдын алуға мүмкіндік беретін әдістерді қолдану 7. Апат кезінде ауызша қарым-қатынас мүмкін болмаған жағдайда жиналу орындарына, құтқару құралдарына, эвакуация жолдарына, нұсқаулар орналасқан жерге назар аударту, көрсету, ымдау сияқты тілдік емес тәсілдермен қарым-қатынас жасау
	Білімдер: 1. Жолаушылар кемесі экипажымен сабақтар, жаттығулар мен оқу-жаттығуларды өткізу ережелері 2. Жолаушылар кемесінің отыруын, тұрақтылығын және корпустың кернеулерін есептеу әдістемесі 3. Апаттық жағдайларда үрейленуді азайтуға және оның алдын алуға мүмкіндік беретін әдістер 4. Кемедегі апат кезінде ауызша қарым-қатынас іс жүзінде мүмкін болмаған жағдайда тілдік емес құралдар арқылы қарым-қатынас жасау әдістері 5. Су өткізбейтін жабылулардың тиісті қамтамасыз етілуін тексеру тәртібі
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 3: Кемедегі жүктерді өңдеу және орналастыру (басқару деңгейі)	Машықтар: 1. Жүктерді қауіпсіз өңдеуге, орналастыруға, бекітуге және тасымалдауға қатысты тиісті халықаралық ережелерді, кодекстерді және стандарттарды қолдану. 2. Кемеде жүктерді орналастыруды және бекітуді ұйымдастыру. 3. Кеменің тұрақтылық және дифферент диаграммаларын, сонымен қатар деректер қорын пайдаланатын автоматтандырылған жабдықты қоса алғанда, корпустың кернеулерін есептеу құрылғыларын пайдалану. 4. Кеме корпусының кернеулерін белгіленген шектерде ұстау үшін кемені тиеу және балласттау қағидаларын қолдану. 5. Жүктерді тиеуге, сақтауға және түсіруге, оның ішінде навал жүктері бойынша, барлық кемелік деректерді пайдалану. 6. Халықаралық стандарттар мен нормалардың ережелеріне сәйкес, сондай-ақ қолданылатын ұсынымдарды ескере отырып, кемеде қауіпті және навал жүктерді қауіпсіз өңдеу рәсімдерін орнату. 7. Кеме және терминал персоналы арасындағы тиімді қарым-қатынасты орнату мен жұмыс қатынастарын жақсарту қағидаттарын қолдану. 8. Навал кемесін тиеу кезінде алынған иілу моменттері мен көлденең күштердің мәндерін пайдалану. 9. Навал кемелеріне коррозия, шаршау және жүкті дұрыс өңдемеу әсерінен болатын зиянды ықпалдардың алдын алу. 10. Кемедегі жүк бөлмелерінде, люк қақпақтарында және балластық танкілерінде ақаулар мен зақымданулардың туындауының алдын алуды және оларды сенімді анықтауды қамтамасыз ету. 11. Кемеде қауіпті жүктермен жұмыс істеу кезінде еңбекті қорғау, өрт және санитарлық қауіпсіздік талаптарының сақталуын бақылау.
--	---

	Білімдер: 1. Жүктерді қауіпсіз өңдеуге, орналастыруға, бекітуге және тасымалдауға қатысты халықаралық ережелер, кодекстер мен стандарттар, сондай-ақ ұлттық ережелер. 2. Кеменің тұрақтылығына қатысты халықаралық ұсынымдар. 3. Корпустың кернеулерін қабылданатын шектерде ұстау үшін тиеу және балласттау қағидалары. 4. Навал кемелерінің пайдалану және құрылымдық шектеулері, сондай-ақ навал кемесінің маңызды конструкциялық элементтерінің беріктігі тұрғысынан қойылатын шектеулер. 5. Жүктің және жүк операцияларының кеменің отыруына (осадкасына) және тұрақтылығына әсері. 6. Танкерлер және танкерлік операциялар туралы жалпы мәліметтер. 7. Кеменің құрылысының негізгі қағидаттары, кеме теориясы, кеменің отыруына және тұрақтылығына әсер ететін факторлар, сондай-ақ қауіпсіз отыру мен тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін қажетті шаралар. 8. Белгілі бір бөліктің зақымдануы мен кейіннен суға толуының кеменің отыруына және тұрақтылығына әсері, сондай-ақ қолданылуы тиіс қарсы шаралар. 9. Қауіпті жүктерді қауіпсіз тасымалдауға қатысты халықаралық және ұлттық ережелер, салалық нормалар мен стандарттар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 4: Управление операциями судна и забота о людях на судне на уровне управления	Машықтар: 1. Өртке қарсы күрес және кемені тастап кету бойынша оқу-жаттығуларды ұйымдастыру және басқару 2. Кемеде қауіпсіздікті басқару жүйесінің талаптарын орындауды ұйымдастыру 3. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің тиімділігін тексеру және қажет болған жағдайда оны қайта қарау 4. Кемені мемлекеттік қадағалау және бақылау органдарының тексерулеріне, куәландыруға дайындауды ұйымдастыру 5. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің кемшіліктері туралы кеме иесіне хабарламалар беру 6. Қолданыстағы механизмдер, қондырғылар мен жабдықтарды, сондай-ақ тұрақты пайдаланылмайтын механизмдер, қондырғылар мен жабдықтарды жоспарлы тексерулерді орындау 7. Стандартты пайдалану рәсімдерін орындау және қайта қарау, олардың орындалуын бақылау 8. Қауіпсіздікті басқару жүйесіне сәйкес кемеде Қазақстан Республикасының заңнамасын, кеме иесінің нұсқаулары мен ұсынымдарын сақтауға бағытталған шараларды іске асыруды басқару 9. Жеке мүдде туындауы мүмкін немесе туындаған жағдайда мүдделер қақтығысына әкелетін жағдайларды анықтау және алдын алу 10. Кемедегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау және оларды барынша азайту жолдарын белгілеу 11. Кемеде ұйымның сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын орындауды басқару және экипаж арасында сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын енгізу. 12. Кемені мемлекеттік қадағалау және бақылау органдарының тексерулеріне, куәландыруға дайындау
--	--

		Білімдер:
		1. Кеме құжаттары. 2. Тиісті халықаралық теңіз конвенциялары мен ұсынымдары, сондай-ақ ұлттық заңнама, кеме иесінің қауіпсіздікті басқару саласындағы нұсқаулықтары мен ұсынымдары 3. Компанияның қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы саясаты, есірткіге қарсы және алкогольге қарсы саясаты. 4. Қолданылатын халықаралық және ұлттық талаптар мен стандарттарға сәйкес кемеің қауіпсіз пайдалануды және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету рәсімдері 5. Қауіпсіздікті басқару жүйесін ішкі тексеру, қайта қарау және өзгерістер енгізу рәсімдері 6. Қауіпсіздікті басқаруды қамтамасыз ету мақсатында кеме мен кеме қатынасы компаниясының өзара іс-қимыл тәртібі 7. Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының талаптары және сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтары үшін жауаптылық 8. Ұйымдағы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі негізгі шаралар 9. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің кеме құжат айналымын жүргізу тәртібі
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Международные конвенции и стандарты, регулирующие пожарную безопасность на судах, включая SOLAS (Международная конвенция по охране человеческой жизни на море, Глава II-2 «Противопожарная защита, обнаружение и тушение пожара»), Кодекс FSS (Международный кодекс по пожарной безопасности судов) и другие специализированные нормативные документы.	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	14. Кәсіптің карточкасы «Лоцман»:	
Топтың коды:	3152-1	
Қызмет атауының коды:	3152-1-005	
Кәсіптің атауы:	Лоцман	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	5	
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:		
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді) 7-параграф. Лоцман	

Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: орта білімнен кейінгі (қолданбалы бакалавриат)	Мамандық: Су көлігін пайдалану (бейін бойынша)	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Орта арнаулы білім және кеме жүргізу мамандығы бойынша кемінде 3 жыл капитан лауазымында жұмыс өтілі, жоғары санаттағы: тиісті мамандық (біліктілік) бойынша техникалық және кәсіптік (орта кәсіптік) білім, 1-ші топ кеме капитанының дипломы немесе кеме жүргізу мамандығы бойынша капитан лауазымында жұмыс өтілі 10 жылдан кем емес; бірінші санаттағы: тиісті мамандық (біліктілік) бойынша техникалық және кәсіптік (орта кәсіптік) білім, 1-ші топ кеме капитанының дипломы немесе кеме жүргізу мамандығы бойынша капитан лауазымында жұмыс өтілі 7 жылдан кем емес; екінші санаттағы: тиісті мамандық (біліктілік) бойынша техникалық және кәсіптік (ортакәсіптік) білім, 1-ші топ кеме капитанының дипломы немесе кеме жүргізу мамандығы бойынша капитан лауазымында жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес; санатсыз: тиісті мамандық бойынша (біліктілік) техникалық және кәсіптік (ортакәсіптік) білім, 1-ші топ кеме капитанының дипломы немесе кеме жүргізу мамандығы бойынша капитан лауазымында жұмыс өтілі 3 жылдан кем емес.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:			
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Теңіз кемелерін басқару және пайдалану деңгейінде кеме жүргізу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Кеменің қауіпсіз жүзуін бақылау және кеме жүргізушілерінің вахтасына теңіздегі лоцмандық алып жүру ауданында ұсыныстар беру. 2. Қарқынды кеме қатынасы бар аудандарда кемелердің қозғалысын жедел реттеуді қамтамасыз ету, оларды радиолокациялық және ақпараттық қызметпен қамтамасыз ету.	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Кеменің қауіпсіз жүзуін бақылау және кеме жүргізушілерінің вахтасына теңіздегі лоцмандық алып жүру ауданында ұсыныстар беру.			

Дағды 1: Кеме қатынасы су жолдарының учаскелерінің жағдайын бақылау және қадағалау	Машықтар: 1. Кеме қатынасы су жолдарының учаскелерінің жағдайын қадағалау және бақылау. 2. Әсіресе кеме қатынасы жағдайы мен арнайы лоциясы жоқ өзен учаскелерінде кемелің өтуі үшін терең су учаскелерін табу. 3. Кеме қатынасы трассасының тұрақты жағдайын бағалау. 4. Су жолындағы жұмыстардың ішкі сулар учаскелерінің экологиялық жағдайына әсерін бағалау. 5. Кеме қатынасы учаскелерінің тереңдігін өлшеу. 6. Навигациялық қоршаудың болуы, жағдайы және дұрыс орналастырылуын қадағалау және бақылау: a) қалқымалы (бакендер, буйлар, вехалар); b) жағалаулық (створлық, өткелдік, жүріс, көктемгі белгілер); c) су жолдарын реттеу мақсатында қолданылатын жағалық белгілер мен сигналдар: шлюздер мен тар өткелдерден кемелердің кезектілікпен өтуін реттейтін белгілер (жол шамдары, семафорлар), тереңдік пен ендік туралы ескерту, дауылдың күші туралы хабарлау үшін (сигналдық және дауылдық мачталар), сондай-ақ түбімен төселген құбырлар мен кабельдердің және өуе кабельдерінің орналасқан жерін көрсетуге арналған белгілер Білімдер: 1. Су деңгейінің тербеліс белгілері және өзен ағысының бағыты мен жылдамдығын анықтау 2. Кемелердің қауіпсіз қозғалыс бағытын көрсету және су асты қауіптерінен кеме жүрісін қоршау қағидаттары 3. Навал кемелерінің пайдалану және конструкциялық шектеулері 4. Стандартты навал кемелерінің негізгі конструктивтік элементтерінің беріктігі тұрғысынан шектеулер 5. Қауіпті жүктерді тасымалдау бойынша ұлттық және жергілікті ережелер, талаптар, кодекстер мен ұсынымдар 6. Өзендердің күрделі учаскелерінде кеме қатынасы жағдайларын жақсарту әдістері 7. Тереңдікті өлшеу, трал жүргізу және топырақ сипаттамасын анықтау тәсілдері мен құралдары
Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Кеме қатынасы жолының жоспарын әзірлеуге, бекітуге және түзетуге қатысу.	Машықтар: 1. Кез келген жағдайда су жолдарын төсеудің қолайлы әдістерін қолдана отырып, рейсті жоспарлау. 2. Су жолдарын күтіп-ұстау, жақсарту және дамыту бойынша техникалық тапсырмаға негізделген жол жұмыстары жоспарларына сәйкес кеме қатынасы жолының жоспарын орындау. 3. Кеме қатынасы жолының жоспарын орындау бойынша есеп пен есептілікті жүргізу. 4. Су жолдарындағы кеме қатынасы жағдайын қадағалау, есепке алу және бақылау: a) су асты қауіптерінен кеме жүрісін қоршау; b) кеме жүрісінің бағытын көрсету, яғни кемелердің қауіпсіз қозғалысы 5. Түбін тереңдету және түбін тазарту жұмыстарының жүргізілуін, жер снарядтарының жұмыс жоспарларына сәйкестігін бақылау 6. Су жолдарының навигациялық жабдықтары мен навигациялық жүйелерін ұстау талаптарының сақталуын бақылау 7. Кеме жүрістерінің габариттерін, су жолдарындағы тереңдікті өлшеу және трал жүргізу іс-шараларын ескеру 8. Су жолдары кәсіпорындарының барлық құрылымдарымен өзара іс-қимыл жасау 9. Кеме жүрістерінің жағдайын үнемі жақсарту мақсатында кеме қатынасы жолының жоспарын түзету бойынша уақтылы ескертпелер беру
	Білімдер: 1. Кәсіби жағдайларды бірлескен жүйелік талдау мен жобалау негізінде кеме қатынасы жолын жоспарлау 2. Жалпы лоция 3. Кеме жағдайлары, технологиялық режимдер мен жабдықтардың жай-күйі туралы ақпаратты қабылдау, беру және пайдалану тәртібі 4. Технологиялық процестерді жүргізу аясында техникалық құжаттаманы әзірлеу және верификациялау 5. Су жолдары кәсіпорнының барлық құрылымдарының функцияларын түсіну 6. Дайындалған реттеуші шешімдерді жоғары деңгейдегі персоналмен келісу 7. Су жолдарында жоспарлау мен жобалау бойынша әдістемелік құжаттама
	Дағдыны тану мүмкіндігі: талап етілмейді

Дағды 3: Кемелерді учаскелер бойынша лоцмандық алып жүру	Машықтар: 1. Жергілікті навигациялық жағдайларды, фарватерді және кез келген күрделіліктегі кеме қатынасы аудандарындағы жүзу шарттарын бағалау. 2. Навигациялық және синоптикалық карталарды пайдалану. 3. Орналасуды әртүрлі жағдайларда келесі әдістермен анықтау: a) астрономиялық әдістермен; b) жағалау бағдарларын пайдалану арқылы, тиісті карталарды, теңізшілерге арналған хабарламаларды және орналасуды дәл анықтау үшін басқа құралдарды қолдана отырып; c) заманауи радионавигациялық құралдарды пайдалану, олардың жұмыс принциптерін түсіну, шектеулерді, қателер көздерін, дұрыс емес көрсеткіштерді анықтау және орналасуды дәл анықтау үшін түзету әдістерін меңгеру. 4. Лоцмандық алып жүру ауданында апат болған жағдайда, іздестіру-құтқару операцияларын ұйымдастыру және басқару. 5. Лоцмандық алып жүру кезінде кеме мен ондағы адамдардың жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету. 6. Қауіпсіз кеме жүргізуді қамтамасыз ету үшін радиолокаторды қоса алғанда, барлық көздерден алынған навигациялық ақпаратты бағалау. 7. Дабыл кестесіне сәйкес экипаждың іс-қимылдарын ұйымдастыру және басқару. 8. Әртүрлі гидрометеорологиялық және навигациялық жағдайларда кемеңі басқару және маневр жасау. 9. Кемеңің қозғалтқыш қондырғыларының жұмыс принциптерін және техникалық сипаттамаларын, сондай-ақ қозғалтқыш қондырғысын қашықтан басқару жүйесін меңгеру, бүкіл маршрут бойы кемеңің қауіпсіз жылдамдығын таңдау
	Білімдер: 1. ҚР сауда теңіз қатынасы саласындағы заңнамалық және өзге де құқықтық актілер, орындалатын жұмыс мәселелері бойынша әдістемелік және басқа материалдар, еңбекті ұйымдастыру негіздері. 2. Кеме мен су ағынының өзара әрекеттесуі, кеме қатынасы, жағалау және қалқымалы жағдайды анықтау. 3. Кеме жүргізуге арналған навигациялық құралдар мен басқа да басылымдар, оларда навигациялық-гидрографиялық, гидрометеорологиялық, геофизикалық, астрономиялық және түрлі анықтамалық мәліметтер қамтылған. 4. Навигациялық аспаптар мен карталар. 5. Қалыпты құтқару құралдары. 6. Су жолдарындағы оқиғаларды тергеуге арналған әдістемелік және нормативтік-құқықтық құжаттама.

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Еңбек функциясы 2: Қарқынды кеме қатынасы бар аудандарда кемелердің қозғалысын жедел реттеуді қамтамасыз ету, оларды радиолокациялық және ақпараттық қызметпен қамтамасыз ету.	Дағды 1: Жолаушылар мен жүктерді тасымалдау қауіпсіздігі ережелерінің, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау талаптарының сақталуын бақылау.	Машықтар:
		1. Кеменің отыруын, тұрақтылығын және корпус кернеуін бақылау: а) кеме құрылысының негізгі қағидаттарын, отыру мен тұрақтылыққа әсер ететін теориялар мен факторларды қолдану арқылы кеме операцияларын тиімді басқару; б) қауіпсіз отыру мен тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қолдану. 2. Адам өмірін суда қорғауды, су ортасын қорғау мен сақтауды, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша ҚР нормативтік-құқықтық актілерінің талаптарының орындалуын бақылау. 3. Жолаушылар мен кеме экипажының қауіпсіздігін, құтқару құралдары мен өртке қарсы жүйенің және басқа да қауіпсіздік жүйелерінің пайдалану жағдайын қамтамасыз ету: а) өртпен күресу және кемені тастап кету бойынша оқу-жаттығуларды ұйымдастыру; б) құтқару құралдары мен құрылғыларын, өртке қарсы жүйені және басқа да қауіпсіздік жүйелерін жұмыс жағдайында ұстау; с) апат болған жағдайда кемедегі барлық адамдарды қорғау және сақтауға қажетті іс-қимылдар; д) өрт, жарылыс, соқтығысу немесе қайырлаудан кейін зақым салдарын оқшаулау және кемені құтқару жөніндегі іс-қимылдар. 4. Апаттық және басқа да төтенше жағдайларда іс-қимыл жоспарларын, сондай-ақ кемелердің тіршілікке қабілеттілігі үшін күрес сызбаларын өзірлеу. 5. Кемеде медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру және басқару. 6. Кеменің қауіпсіздігін қамтамасыз ету.
		Білімдер:
		1. Тұрақтылық пен батпайтындық туралы ақпарат 2. Кеменің тіршілікке қабілеттілігі үшін күрес қағидаттары, өрттің алдын алу, анықтау және сөндіру әдістері мен құралдары 3. Жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары	

Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	15. Кәсіптің карточкасы «Капитан-тәлімгер»:		
Топтың коды:	2171-2		
Қызмет атауының коды:	2171-2-017		
Кәсіптің атауы:	Капитан-тәлімгер		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді.). 14-параграф. Капитан – жетекші		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Көлік қызметтері	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Жоғары (немесе жоғары білімнен кейін) кәсіби (техникалық) білім, төртінші топ кеме капитанының дипломы және кеме жүргізуші мамандығы бойынша капитан лауызымында жұмыс өтілі 10 жылдан кем емес.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	-		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Экипаждың кәсіби деңгейін арттыруды және қауіпсіздік талаптарын сақтауды қамтамасыз ете отырып, олардың жұмысын оқыту, бағыт-бағдар беру және бақылау.		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Бекітілген кеме тобындағы кеме және штурман қызметтерінің жұмысын ұйымдастыруға бақылау жасау. Кемелердің көлік қауіпсіздігін және апатсыз жұмысын қамтамасыз етуге бағытталған іс-шараларды әзірлеу және іске асыру. 2. Апаттық жағдайлар мен төтенше оқиғаларды тергеуді ұйымдастыру, оларды болдырмау шараларын әзірлеу. Кемелердің тіршілікке қабілеттілігі үшін күресте және су ортасының ластануын болдырмауда экипаждардың іс-қимылдарын ұйымдастыру мен қамтамасыз етуді бақылау.	
	Қосымша еңбек функциялары:		
Еңбек функциясы 1: Бекітілген кеме тобындағы кеме және штурман қызметтерінің жұмысын ұйымдастыруға бақылау жасау.			

Кемелердің көлік қауіпсіздігін және апатсыз жұмысын қамтамасыз етуге бағытталған іс-шараларды әзірлеу және іске асыру.	Дағды 1: Кеменің операцияларын басқару, кеме адамдарын қорғау және көліктік қауіпсіздікті қамтамасыз ету	Машықтар: 1. Кеме және штурман қызметтерінің ұйымдастырылуын тиімді тексерулерді жүргізу 2. «Компания – кеме» және керісінше өзара байланысы тұрғысынан қауіпсіздікті басқару жүйесінің тиімділігін тексерулерді жүргізу 3. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің кемшіліктері туралы кеме иесіне хабарламалар жіберу 4. Халықаралық ПДНВ конвенциясының А-II/2 кестесіне сәйкес капитаннан талап етілетін барлық құзыреттерді орындай білу 5. Кемені өртүрлі тексерістерге дайындауды және ұсынуды жүзеге асыру Білімдер: 1. Халықаралық ТДДВА, SOLAS, КҚАХЕ-72 (Кемелердің теңізде соқтығысуының алдын алу халықаралық ережесі 1972 ж.), MARPOL және басқа конвенциялар 2. Сауда теңіз қатынасы саласындағы нормативтік-құқықтық актілер 3. Жүзу қауіпсіздігі, кемелердің техникалық жағдайы, жалпы кеме қызметін ұйымдастыру мәселелері бойынша қаулылар, бұйрықтар, өкімдер, нұсқаулықтар және басқа да басшылық құжаттар 4. Көлік құқығы 5. Экономика, еңбек ұйымдастыру және басқару 6. Еңбек заңнамасының негіздері 7. Еңбекті қорғау, өндірістік санитария және өртке қарсы санитария ережелері 8. Компания мен кеменің қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы саясаты, оның ішінде нашақорлыққа қарсы және маскүнемдікке қарсы саясат 9. Қауіпсіздікті басқару жүйесінің құжат айналымы тәртібі
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 2: Капитандар мен кеме жүргізушілерінің қызметін бақылау және оларға тәлімгерлік ету	Машықтар: 1. Компания мен кеме қауіпсіздігін басқару жүйесінің, сондай-ақ халықаралық және ұлттық нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес бекітілген кемелер тобындағы кеме және штурман қызметтерінің жұмысын тұрақты түрде тексеру 2. Алғашқы дербес рейсін орындайтын кеме капитанына практикалық көмек көрсету 3. Кеме қызметтерінің жұмысын тексеру және кеме жүргізуші құрамының кәсіби, іскерлік және жеке қасиеттерін бағалау 4. Кеме жүргізушілерінің кәсіби білімін және тәжірибесін арттыруға бағытталған іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу 5. Гидрометеорологиялық жағдайларды, навигациялық құралдарды және жүзу жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын ескере отырып, рейстерді жоспарлау мен орындауды бақылау 6. Капитандармен бірлесіп, жаңа немесе күрделі аудандарда жүзу кезінде, жауапты рейстерде теңізде жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шараларды әзірлеу 7. Кеме капитанына жаңа кемемен қабылдау және оның алғашқы пайдаланылу рейсі кезінде көмек көрсету 8. Кемелердің, порттардың, айлақтардың, техникалық құрылыстар мен навигациялық жабдықтардың жобаларын қарауға қатысу және оларды навигациялық және құтқару құралдарымен жарақтандыру жөнінде ұсынымдар беру 9. Ерекше және жаңа түрдегі жүктерді тасымалдау шарттарын әзірлеу 10. Кемелерді әртүрлі тексерістер мен куәландыруға дайындау және ұсынуға көмек көрсету 11. Кеме экипаждарының еңбекті қорғау, санитариялық және өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауын бақылау 12. Инспекциялық қарауларға, аттестаттауларға және кеме жүргізушілерінің білімін тексеруге қатысу 13. Жүктерді тасымалдау немесе жүзу қауіпсіздігі талаптары бұзылған жағдайда кемемен жүзіп шығуын тоқтату, сондай-ақ белгіленген ережелер бұзылған кезде жүк операцияларын тоқтатып, компания басшылығына хабарлау
---	---

		Білімдер: 1. Теңізде жүзу және кеме қатынасы қауіпсіздігі саласындағы заңнама мен нормативтік құжаттар 2. Кеменің және компанияның қауіпсіздікті басқару жүйесі 3. Теңізде жүзу қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық конвенциялар мен кодекстер (SOLAS, MARPOL, ТДВВА және басқалары) 4. Кемелерге инспекциялық тексерістер жүргізудің қағидалары мен тәртібі 5. Рейстерді навигациялық және гидрометеорологиялық аспектілерді қоса алғанда, дайындау мен өткізу тәртібі 6. Кеме жүргізушілеріне тәлімгерлік пен кәсіби даярлықтың қағидаттары 7. Кеме құрамының кәсіби қасиеттерін талдау және бағалау әдістері 8. Кемелерді пайдалану мен кеме қызметтерін ұйымдастыруға қойылатын талаптар 9. Тексеру мен инспекция жүргізу кезінде құжаттаманы ресімдеу тәртібі 10. Кемелердегі еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі және өндірістік санитария қағидалары 11. Рейстерді жоспарлау және навигациялық тәуекелдерді талдау рәсімдері 12. Порттық билік органдарымен және классификациялық қоғамдармен өзара іс-қимыл негіздері 13. Кемелердің техникалық сипаттамалары және олардың маневрлеу ерекшеліктері 14. Кеменің жай-күйін және рейске дайындық дәрежесін бағалау әдістері 15. Жүзіп өту мен жүктерді тасымалдау қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шараларды әзірлеу қағидаттары
Еңбек функциясы 2: Апаттық жағдайлар мен төтенше оқиғаларды тергеуді ұйымдастыру, оларды болдырмау шараларын әзірлеу. Кемелердің тіршілікке қабілеттілігі үшін күресте және су ортасының ластануын болдырмауда экипаждардың іс-қимылдарын ұйымдастыру мен қамтамасыз етуді бақылау.	Дағдыны тану мүмкіндігі: Дағды 1: Кеме экипажы мүшелерінің көлік оқиғалары мен апаттар кезіндегі іс-қимылдарын ұйымдастыру және қамтамасыз ету	талап етілмейді Машықтар: 1. Бекітілген кемелер тобы экипажы мүшелерінің көлік оқиғалары мен апаттар кезіндегі іс-қимылдарын ұйымдастыру және қамтамасыз ету. 2. Бекітілген кемелер тобы экипажы мүшелерін көлік оқиғалары мен апаттар кезіндегі іс-қимылдарға оқытуды ұйымдастыру. 3. Көлік оқиғалары мен апаттардың салдарын жою.

		Білімдер:	
		1. Көлік оқиғалары мен апаттар кезіндегі іс-қимыл тәртібі. 2. Көлік оқиғалары мен апаттар кезінде хабарламаларды қалыптастыру және беру талаптары. 3. Кемені тастап кету кезінде экипаж мүшелерінің іс-қимылдарын ұйымдастыру және қамтамасыз ету. 4. Іздеу және құтқару кезіндегі іс-қимыл тәртібі. 5. Қоршаған ортаның ластануының алдын алу және болдырмау бойынша кеме экипажының іс-қимылдарын ұйымдастыру және қамтамасыз ету.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Күйзеліске тұрақтылық Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Ауызекі сөйлеу дағдылары		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	16. Кәсіптің карточкасы «Кеме капитаны»:		
Топтың коды:	2171-2		
Қызмет атауының коды:	2171-2-011		
Кәсіптің атауы:	Кеме капитаны		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 408 бұйрығы «Ішкі су көлігі ұйымдарының басшылары, мамандары және басқа да қызметшілері лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 8 тамызда № 15454 болып тіркелді) 15-параграф. Капитан		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Көлік қызметтері	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Жоғары кәсіби (техникалық) білім, 1,2,3,4 немесе барлық топ кеме капитанының дипломы немесе техникалық және кәсіби білім (орташа арнайы, орташа кәсіби), 1,2,3,4 немесе барлық топ кеме капитанының дипломы және командалық лауазымда 12 айдан кем емес жүзу өтілі.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	-		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			

Қызметтің негізгі мақсаты:	Теңіз кемелерін, ішкі су көлігінің және аралас (өзен–теңіз) жүзу кемелерін басқару мен пайдалануды деңгейінде кеме жүргізу	
Еңбек функциялардың сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Басқару деңгейінде кеме жүргізу 2. Жүктерді орналастыру, тасымалдау және түсіру (басқару деңгейінде) 3. Кемедегі операцияларға басшылық жасау және адамдарға қамқорлық көрсету
	Қосымша еңбек функциялары:	
Еңбек функциясы 1: Басқару деңгейінде кеме жүргізу	Дағды 1: Жүзуді ұйымдастыру және жоспарлау	Машықтар:
		1. Навигациялық және синоптикалық карталарды пайдалану 2. Рейсті жоспарлау және кез келген жағдайда кеме жүргізу, су жолдарын төсеудің тиісті әдістерін қолдана отырып, мынадай факторларды ескеру: а) тар сулық аудандар; b) метеорологиялық жағдайлар; c) мұздар; d) шектеулі көріну жағдайы; е) қозғалысты бөлу жүйелері; f) КҚБЖ аймақтары. 3. Әртүрлі жағдайларда келесі әдістермен орналасқан жерді анықтау: а) астрономиялық әдістермен; b) жағалық бағдарларды пайдалану арқылы, соның ішінде тиісті карталарды, теңізшілерге хабарламаларды және басқа да құралдарды пайдалана отырып, орналасқан жерді анықтау дәлдігін бағалау; c) заманауи радионавигациялық құралдарды пайдалану, олардың жұмыс принциптерін, шектеулерін, қателік көздерін жақсы білу негізінде, дұрыс емес көрсеткіштерді анықтау және орналасқан жерді дәл анықтау үшін түзету әдістерін меңгеру 4. Белгіленген стандарттарға сәйкес іздестіру-құтқару операцияларын ұйымдастыру және басқару 5. Кемелердегі қызметті ұйымдастыру бойынша негізгі кестелерді бекіту 6. Жолдағы вахтаны атқаруды және кеме жұмыстарын орындауды бақылау және басқару, еңбек тәртібін сақтау, жүзу қауіпсіздігін, кеме мен борттағы адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету 7. Радиолокатор, АРПЖ және ЭКНАЖ қоса алғанда, барлық көздерден алынатын навигациялық ақпаратты бағалау арқылы кеме жүргізудің қауіпсіздігін қамтамасыз ету 8. Дабыл бойынша кестеге сәйкес экипаждың іс-қимылдарын ұйымдастыру және басқару 9. Әртүрлі гидрометеорологиялық және навигациялық жағдайларда кеме жүргізу, маневр жасау 10. Кеме күштік қондырғыларының жұмыс принциптерін және техникалық сипаттамаларын, сондай-ақ қозғалтқыш қондырғысын қашықтан басқару жүйесін меңгеру, кеме жылдамдығын бүкіл маршрут бойынша қауіпсіз таңдау үшін

		Білімдер: 1. «Қазақстан Республикасының Ішкі су көлігі туралы» Заңы 2. Қазақстан Республикасының Су кодексі 3. «Кемелердегі қызмет жарғысы» (Қазақстан Республикасы) 4. «Қазақстан Республикасының ішкі су жолдарымен жүзу қағидалары» 5. «Кәсіби диплом үлгілерін, кәсіби диплом растамасын, теңізшілерге диплом беру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 26 шілдедегі № 504 бұйрығы 6. Қазақстан Республикасының кеме қатынасы жөніндегі заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері, орындалатын жұмыс мәселелері бойынша әдістемелік және өзге де материалдар, еңбекті ұйымдастыру негіздері 7. Кемелерді жүргізуге арналған навигациялық құралдар мен навигациялық-гидрографиялық, гидрометеорологиялық, геофизикалық, астрономиялық және әртүрлі анықтамалық мәліметтерді қамтитын басқа да ресми басылымдар 8. Навигациялық аспаптар мен карталар
Еңбек функциясы 2: Жүктерді орналастыру, тасымалдау және түсіру (басқару деңгейінде	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді

Дағды 1: Кемелер қозғалысын ұйымдастыру	Машықтар: 1. Жүк жоспарын бақылау және әзірлеу: а) жүктің қауіпсіз өңделуіне, орналастырылуына, бекітілуіне және тасымалдануына қатысты тиісті ережелерді, кодекстерді және стандарттарды қолдану б) қатаңдық пен дифферент диаграммаларын, корпус кернеуін есептеу құрылғыларын, оның ішінде деректер базасын пайдаланатын автоматтандырылған жабдықтарды қолдану, сондай-ақ корпус жүктемесі мен балласт ережелерін білу арқылы корпус кернеуін қолайлы шектерде ұстау с) кемелерде жүктерді орналастыру және бекіту, атап айтқанда кеме жүк құрылғылары мен жүк бекіту жабдықтарын пайдалану д) тиеу-түсіру операцияларын жүргізу, жүктерді орналастыру мен бекітудің қауіпсіз тәжірибесі кодексінде көрсетілген жүктерді тасымалдауға ерекше назар аудару е) танкерлердегі операциялар ф) рейс барысында жүктің тиеуі, сақталуы және түсірілуіне қатысты кемеде қолжетімді барлық деректерді пайдалану г) тиісті нормативтік құжаттардың ережелеріне сәйкес жүктің қауіпсіз өңделу рәсімдерін енгізу h) кеме мен терминал персоналы арасындағы тиімді қарым-қатынасты ұйымдастыру және ынтымақтастықты жақсарту 2. Жүк бөлмелеріндегі, люк қақпақтарындағы және балластық цистерналардағы анықталған ақаулар мен зақымдарды бағалау 3. Навал жүк кемелеріне коррозияның, шаршаудан туындайтын зақымдардың және жүктің дұрыс өңделмеуінің зиянды әсерінің алдын алу 4. Қауіпті жүктерді тасымалдауды жүзеге асыру: а) қауіпті және зиянды жүктерді тасымалдауды ұйымдастыру б) тиеу және түсіру кезінде қауіпсіздік шараларын сақтау, рейс барысында жүктерді тиісті түрде өңдеу
--	--

		Білімдер: 1. Жүктің және жүк операцияларының отырғызу тереңдігі мен қатаңдыққа (стойчивость) әсері 2. Навалдық кемелердің пайдалану және конструкциялық шектеулері 3. Стандартты навалдық кемелердің негізгі құрылымдық элементтерінің беріктігі тұрғысынан шектеулер 4. Қауіпті жүктерді тасымалдауға қатысты ережелер, талаптар, кодекстер және ұсынымдар 5. «Қоршаған ортаны қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 6. Жүктерді орналастыру мен бекітудің қауіпсіз практикасы кодексі
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Еңбек функциясы 3: Кемедегі операцияларға басшылық жасау және адамдарға қамқорлық көрсету	Дағды 1: Кемелердің қозғалысын және олардың рейдтік якорь тұрақтарындағы, жылжымалы айлақ құрылғыларындағы орналасуын бақылау	Машықтар: 1. Кеменің отырғызылуын, қатаңдығын (тұрақтылығын) және корпустың кернеуін бақылау: a) кеменің құрылымдық негіздері, отырғызылу мен қатаңдыққа әсер ететін теориялар мен факторларды қолдана отырып, кеме операцияларын тиімді басқару b) қауіпсіз отырғызылу мен қатаңдықты қамтамасыз етуге қажетті шараларды қабылдау 2. Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарының орындалуын бақылау, сондай-ақ су көлігі мен су ресурстары саласында халықаралық құқық нормаларын сақтау, суда адамның өмірін қорғау және су ортасын қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру 3. Жолаушылар мен кеме экипажының қауіпсіздігін, құтқару құралдары мен өртке қарсы жүйелердің және басқа да қауіпсіздік жүйелерінің жарамдылығын қамтамасыз ету: a) өртке қарсы күрес және кемені тастап кету бойынша жаттығулар ұйымдастыру b) құтқару құралдары мен құрылғыларын, өртке қарсы жүйелерді және өзге де қауіпсіздік жүйелерін жұмыс жағдайында ұстау c) апат жағдайында кемеде болған барлық адамдарды қорғау және сақтау шараларын қабылдау, сондай-ақ өрт, жарылыс, соқтығысу немесе қайраңға отыру салдарын оқшаулау және кемені құтқару бойынша әрекеттерді орындау 4. Кеменің тіршілікке қабілеттілігін қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес төтенше және басқа да апаттық жағдайларда іс-қимыл жоспарларын, сонымен қатар тіршілікке қабілеттілік үшін күрес сызбаларын әзірлеу 5. Кемеде медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру және оған басшылық жасау

		Білімдер:
		1. Тұрақтылық пен суға батпайтындық туралы ақпаратты меңгеру 2. Кеменің қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары (кеменің қатаңдығын арттыру және теңіз әсерінен жалпы қорғауды қамтамасыз ету) 3. Кеменің құрылымын түсіну, соның ішінде кеме тіршілікке қабілеттілігін сақтау құралдары, өрттің алдын алу, анықтау және сөндіру әдістері мен құралдары 4. Жарақаттану жағдайларында алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі нұсқаулық
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	талап етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Дербестік және жауапкершілік Тез шешім қабылдай білу Өзгерістерді басқару Тәртіптілік Төзімділік пен еңбексүйгіштік Ауызекі сөйлеу дағдылары	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Кемелердегі өрт қауіпсіздігін реттейтін халықаралық конвенциялар мен стандарттар, оның ішінде SOLAS (Теңізде адам өмірін қорғау туралы халықаралық конвенция, II-2 тарау «Өртке қарсы қорғау, өртті анықтау және өртті сөндіру»), FSS кодексі (Кемелердің өрт қауіпсіздігі жөніндегі халықаралық кодекс) және өзге де мамандандырылған нормативтік құжаттар	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:

4-ші тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

17. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасының Көлік министрлігі

Орындаушы:

Рижук Валерий Николаевич , +7 (705) 833 47 33, v.rizhuk@transport.gov.kz

18. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):

РМҚК "Қазақстан су жолдары"

Орындаушылар:

Жексенбаева Айнагуль Сайлаубаевна, +7 (777) 543 26 99, otiz-shluz@vkpvp.kz

19. Кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес: №8 , 08.09.2025 ж.

20. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган: 28.11.2025 ж.

21. «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: -

22. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: Нұсқа Версия 2, 2025 ж.

23. Болжамды қайта қарау күні: 31.12.2028 ж.